

DOLENJSKI LIST

Glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

Lastnik in izdajatelj: Okrajni odbor SZDL Novo mesto. — Izhaja vsak četrtek. Posamezna številka 10 din. — Letna naročnina 480 din, polletna 240 din, trettletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din ozir. 3 ameriške dolarje. — Tekoči račun pri Komunalni banki v Novem mestu, št. 60-KB-16-2-24

Štev. 39 (342)

Leto VII.

NOVO MESTO, 27. SEPTEMBRA 1956

Urejuje uredniški odbor. — Odgovorni urednik Tomaž Čošnik. Naslov uredništva in uprave: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. Pošt. predaj: Novo mesto 33. Telefon uredništva in uprave: št. 127. Rokopisov ne vračamo. Tiska Casopisno-salozišniško podjetje »Slov. poročevalec« v Ljubljani. Za tisk odgovarja F. Plevel

OB RAZPRAVI O IZPOLNJEVANJU DRUŽBENEGA PLANA:

S SKUPNIMI NAPORI SE STANJE LAHKO BISTVENO SPREMENI

Pokazatelj o izvrševanju letošnjega družbenega plana okraja (kot smo že poročali niso niti malo ugodni) so predmet obširnih razprav po vsem okraju. Okrajni ljudski odbor je podvzel široko pobudo, da se stanje v izpolnjevanju postavk družbenega plana do konca leta popravi. Konferenci predsednikov občinskih ljudskih odborov je sledila konferenca odbornikov industrijske skupine okrajnega zbora proizvajalcev in predstavnikov sindikalnih organizacij. V kratkem se bo sestal tudi okrajni ljudski odbor. Pripomniti je treba, da stanje izpolnjevanja družbenega plana v našem okraju ni bistveno drugačno niti v republiškem povprečju. Toda vse kaže, da bo s skupnimi napori vseh do konca leta precej izboljšano. Ker se letos gospodarsko leto konča s koledarskim in ne bo mogoče nobenih postavk prenašati v dobo po prvem januarju, je še bolj potrebno napeti vse sile, da bodo postavke družbenega plana izpolnjene do konca decembra.

Na konferenci odbornikov industrijske skupine okrajnega zbora proizvajalcev in predstavnikov sindikatov 20. septembra so obravnavali izpolnjevanje družbenega plana v industriji in v zvezi zaostajanja v posameznih podjetjih. Razen podjetij NOVOLES, Popravljalnice železniških voz v Straži, Parmacevskega laboratorija KRKE

Novo mesto, Industrije obutve Novo mesto, destilacije DANE na Mirni in Telekomunikacij Sentiernje, katera dosegajo ali presegajo planske naloge, so vsa ostala podjetja v okraju pod planom. Najnižja postavka in planu večine podjetij je dobiček, to je tisti sklad, od katerega dobi svoj delež družba.

Kaj so povedali zastopniki podjetij

V NOVOLESU so takoj, ko so ugotovili kako poteka izpolnjevanje plana, sklicali delavski svet in razpravljali o izboljšanju. Menijo, da bodo navzlic vsem težavam le izpolnili plan. Imajo zelo papete obveze, znižan je izvojni koeficient, močnja jih le oviralo pomanjkanje toka v prvih mesecih leta. Tudi v NOVOTEKSU je močno vplivalo na izpad proizvodnje pomanjkanje električnega toka. Trg je tudi nareboval delno spremembo proizvodnje po sortimentu. Trudijo se, da bodo vren izpolnili, čeprav bo težko nadomestiti, kar so izgubili zaradi pomanjkanja toka. Deloma bi to dosegli z nedeljskim delom, vendar bi to vplivalo na dobiček, ker je treba plačati nedeljsko delo s 30 odstotki povška.

Direktor KREMENA je zagotovil, da bo njihovo podjetje izpolnilo plan. Storitnost so znatno povečali in je enaka storitnosti v trboveljskem rudniku. Norma imajo 19 ton na delavca, trda pridni delavci dosegajo veliko več. Ovirja je pa plačni sistem, ker ne morejo plačati delavcev za višjo storitnost kot razstavljuje. Prekoračevanje norm lahko plačujejo le iz dela dobička.

Ukrepi, ki veljajo za vse

Povsem točna je pripomba člana Okrajnega sindikalnega sveta tovariša Zupantiča, da se pri nas zganemo šele takrat, ko nekje močno zastripile, poprej pa vse pustimo na miru. To je resnica. Malokateri član zbora proizvajalcev pozna probleme podjetij v svojih volilnih enotah iz enostavnega razloga, ker se zanja ni zanimal in ni obiskoval kolektivov, čeprav je to po zakonu dolžan. Premalo je bilo razprav s tistimi, ki ustvarjajo dobrine. Ljudski poslanec Stane Smid je poudaril, da je z našimi delovnimi ljud-

mi mogoče veliko napraviti, potrebno pa se je z njimi o vsem pogovoriti.

Kot nujne ukrepe je okrajni ljudski odbor predlagal: zaostri- ti je treba izterjavo vseh vrst dohodkov. Borba za izpolnjevanje plana mora biti borba za izpolnjevanje vseh postavk plana in ne le nekaterih. Varčevanje s procevnimi sredstvi je osnovna dolžnost vseh in izdatke je treba vzkladiti z dohodki, stoer lahko zabredemo v težak položaj, čigar posledice bi občutili še prihodnje leto. Če bi slo še v drugi polovici leta tako kot

v prvi, bi bili prizadeti družbeni skladi za 197 milijonov, kar bi občutno zmanjšalo tudi dohodke okraja in občin. Sprejet je bil sklep, da bodo članj zbora proizvajalcev do 1. oktobra sklicali delavske svete podjetij v svojih volilnih enotah ter z njimi razpravljali o izpolnjevanju plana in ukrepih, da se izpolnjevanje izboljša. O tem bodo razpravljale še sindikalne podružnice in kolektivi. V kratkem se bo sestal tudi okrajni ljudski odbor in preletal ta vprašanja.

ZE OČRIČEK PREPEVA, SPET POJDEMO BRAT...

Če je letos grozila manj, je pa toliko lepše in slajše. Pogledite, kako se mu raznolična Belokranjka smeji! (Foto: Polde Grahek)

Ugodnejša železniška zveza z Belo krajino šele prihodnje leto

12. septembra je bila na pobudo Železniškega transportnega podjetja iz Ljubljane v Novem mestu konferenca, na kateri so predstavniki podjetja skupno z zastopniki občin, turističnih društev in nekaterih večjih delovnih kolektivov iz raznih dolenskih krajev razpravljali o spremembah voznega reda v prihodnjem letu.

Neoprij je treba pozdraviti pobudo ZTP, ki želi ustrediti koristnikom železnice v okviru razpoložljivih sredstev, ki pa so zaradi dotrajanosti lokomotiv, izrabljenih tračnic in premaloga števila vagonov največkrat vzrok, da navzlic najboljši volji ni moč ugoditi željam posameznih krajev ali okrajev po ugodnejši zvezi. Predstavniki novomeških podjetij so na konferenci najprej izrazili željo, da naj bi v Novo mesto prvi jutranji vlak iz Ljubljanske smeri pripeljal dosti prej

kakor zdaj, ko pride šele po pol 8. uri. Mnogim delavcem in namrečencem bi ojašali delo, če bi tak delavski vlak vozil v sredstvi Dolenjske že pred šestimi uro. Predstavniki občin Semč, Črnomelj in Metlika so vztrajali pri zahtevi, da mora Bela krajina dobiti boljšo jutranjo zvezo z Ljubljano, saj pride n. pr. potnik iz Ljubljane v Črnomelj zdaj šele ob pol 11. uri dopoldne. Dogovore, časopisov in pod, zaradi take neugodne zveze zelo trpi, kar ne potrebuje nobenega posebnega dokazovanja. Turistično-otopsevalno društvo iz Črnomlja in na konferenci nazočili predstavniki novomeških ustanov so predlagali, da bi železnica poskrbela za hitrejši prevoz na Dolenjsko in v Belo krajino oz. obratno iz teh krajev v Ljubljano tako, da bi uvedla jutranji in večerni pospešen potniški vlak. Ta naj ne bi stal na vsaki izmed stranijskih postaj, kot so v šali — ki je pa zelo blizu železniške postaje — označili dolenjski prog. Nekaj je bilo tudi predlogov za spremembo voznega reda na prog. Trebnje—Svetina ter za boljšo večernjo zvezo Metlike s Črnomeljem (kolektiv Belokranjke).

Po vastranskem pretregu želja, predlogov in pomislekov, ki govorijo za in proti spremembam v novem voznem redu, so bili sprejeti naslednji sklepi:

Prvi jutranji vlak, ki vozi iz Ljubljane ob 5. uri, bo z novim voznim redom vozil kot »pobiralniki« (s postankom na vsaki postaji) do Metlike; od tam bo čez 60 minut nadaljeval vožnjo v Karlovac, Bela krajina bo tako lahko dobila pošto in potnike dve uri prej kakor doslej. — Drugi jutranji vlak bo odhajal na Dolenjsko iz Ljubljane malo po 7. uri, bo pa vozil samo do Novega mesta. Motorni vlak bo vozil tudi v prihodnje kakor doslej, bo pa odhajal iz Metlike nazaj v Ljubljano kakšnih 40 minut kasneje. Imel bo postanek tudi v Sentividu. Popoldanski vlak iz Novega mesta v Belo krajino bo zaradi boljših zvez s Stražanom vozil nekaj kasneje kakor zdaj, zadnji vlak iz Metlike v Črnomelj pa naj bi odhajal tudi malo pozneje kakor zdaj.

Pospešenih potniških vlakov

Volitve v sindikalnih organizacijah

Po sklepu posvetovalja članov okrajnega SS in občinskih sindikalnih svetov v Novem mestu 20. septembra, bodo letošnje volitve vodstev sindikalnih organizacij na območju okraja izvedene do konca decembra.

Po tem sklepu bodo v vseh občinah do 10. oktobra razširjeni plenuni občinskih sindikalnih svetov. Do 10. novembra morajo biti končane volitve v sindikalnih podružnicah. Občnske konferenice bodo do 1. decembra, okrajna konferenca pa v drugi polovici decembra. Pri volitvah v sindikalnih podružnicah bodo člani volili poleg upravnega odbora tudi delegate za občinsko konferenco, na občinskih konferencah pa bodo ti delegati izvolili občnski sindikalni svet in delegate za okrajno konferenco.

Okrajni sindikalni svet poziva vse sindikalne odbore, da se na volitve naskrbneje pripravijo.

Bolnišnica — spomin na igmanski pohod

V Foči v Bosni gradijo bolnišnico v spomin na znani pohod borcev Prve proletarske brigade čez planino Igman 27. do 28. januarja 1942. Na tem pohodu je večina borcev zmrla.

MOSA PIJADE:

POKRAJINSKI ČASNIKI ŽIVI ORGANI BORBE ZA SOCIALIZEM

Iz prospekta »Sedme sile« vidim, da izhaja v državi okrog dve sto pokrajinskih časnikov. Jaz jih poznam le nekaj, takih, ki so povezani z nekim mestom ali okrajem ali podjetjem. V pokrajinskem tisku ne bo težko najti pomanjkljivosti, toda jaz ne zamerim preveč rad, zlasti ne tam, kjer širša in morebiti tudi ožja skupnost ni nudila skoraj nobene pomoči. Nasprotno, teh nekaj pokrajinskih časnikov, ki mi po naključju pridejo v roke, zaslužijo prej priznanje. Trdim, da se ljudje, ki te časnike izdajajo in urejajo, trudijo, da bi pokazali stanje in probleme svojega kraja, trudijo se, da bi bili aktualni, živi in zanimivi, pomagati hočejo socialistični vzgoji ljudi, katerim so ti časniki namenjeni. Morda so tudi taki pokrajinski časniki, ki slabo ustrezajo svoji nalogi. Toda jaz verjamem, da je raven vsaj povprečnega števila teh časnikov že danes taka, da opravičuje upanje, da se bo določeno število njih povzpelo na dostojno raven in si našlo bralcev tudi izven ožjega področja, za katerega izhajajo.

Vem, da to ni lahka naloga. Pokrajinski tisk, pisan za bralce določenega, ožjega področja, ima svoje posebne naloge in ne more biti posnetek tiska splošnega značaja. Ni lahka naloga biti tisk za določeno ožje področje, hkrati pa ne povsem odrezan od splošnih jugoslovanskih razmer in problemov, ne toliko glede informiranja bralcev o njih, ampak še bolj v tem, da se tudi lastni lokalni problemi ne pretresajo le v popolni izolaciji od splošnih problemov vse družbe. Vrhu tega so pokrajinski časniki večinoma tednik, stinajstnevnik ali celo mesečniki, kar terja poseben način urejevanja in pisanja, pri čemer je večni boj s prostorom. Toda prav te težje okoliščine potiskajo pokrajinsko redakcijo na pravo pot.

(Odiomek)

Higienska navodila vodstvom vseh šol

V zvezi s pojavom poliomielitisa (tzv. otroške paralize) v naših krajih menita Centralni higienski zavod in Svet za splošno izobraževalno šolstvo, da je po vseh šolah katere koli oblike in stopnje potrebno izvajati naslednje zaščitne ukrepe:

1. Redno in temeljito vsak dan očistiti stranišča. Sedno desko, porcelanasto ročko in tla je treba poribati s kar se da vročo vodo, ki ji dodamo sode. Pri suhih straniščih je treba

obočeno lij oblitj z apnenim mlekom (ena del gašenega apna in šest delov vode) ali klorovim apnenim mlekom (en del klorovega apna in deset delov vode). Pri straniščih na vodno izpliskovanje, če prištek vode ni dovolj močan, mora biti zadostna količina vode v odprtem sodu in melice v 5 odstotni raztopini, da iztrebke lahko zanesljivo in varno odstranimo.

2. Omogočiti je treba temeljito snajenje rok po opravljenih potrebi, po možnosti pod tekočo vodo in z milom. Za brisanje rok naj otroci nosijo s seboj v šolo čista krpo. Če na šoli ni tekoče vode, naj šolsko vodstvo poskrbi za majhen sodček s pipo v prostoru pred straniščem. Sodček je treba redno polniti z vodo. Poleg naj bo tudi vedro za odpadno vodo po umivanju rok.

3. Tudi v ostalih šolskih prostorih moramo skrbeti za kar največje čistočo. Redno in ob vsakem vrenemu je treba izračiti učilnice in odpirati okna zlasti ob času, ko sonce prodre najgloblje v prostor.

4. Posebno skrb moramo posvetiti snagi šolskih mlečnih kuhinj in skrbeti za higienno neoporečno delitev šolskih malic. Vse osebe, ki je zaposlene pri pripravljanju hrane, mora paziti na osebno čistočto, zlasti pa na umivanje rok s toplo vodo in z milom po prihodu s stranišča in preden ima kakršnikoli opravček z živili.

5. Omejiti vse večje telesne napore otrok (daljše izlete, orodno telovadbo, naporne športne igre kot n. pr. košarko, nogomet, rokoborbo itd.) pospeševati pa delitev šolskih mlečnih malic, imeti pouk po možnosti na prostem, poskrbeti za lahke ribalne igre na prostem ali kratke izlete namisto orodne telovadbe itd.

6. Opozorjati otroke, da si ne stisnijo prstov, ko v knjigah obračajo liste, zlasti če imajo knjige izposojene.

V primeru kakšnega bolezenskega primera na šoli, je šolska uprava dolžna, da do prihoda organa zdravstvenih oblasti sama poskrbi:

1. Da se vsi prostori šole temeljito prezračijo s preprihom, da se tla pomijejo z vročo vodo in sodo in da se čim temeljiteje snažijo zlasti stranišča.

2. Da bratom in sestram ter morebitnim sestanovalecem obolelega, če obiskujejo šolo, za 3 tedne prepoveda hoditi v šolo.

3. Da starše teh otrok opozore, naj jih v tem času ne preobremenjujejo z težjim telesnim delom in jim tudi ne puste, da bi se družili z otroki v sosesčini.

4. Da po potrebi posredujejo zdravniške preglede otrok, pri katerih se je izgnanada pojavilo slabo telesno počutje ali povišana telesna toplota.

Pri tej zaščiti ni dovolj, da šolski odbori aktivno sodelujejo le sami, temveč je potrebno, da tudi nadzirajo izvajanje navedenih predpisov. K temu delu moramo pritegniti tudi množične organizacije, posebno one, ki imajo zdravje mladine v svojem programu, kot Podmladek Rdečega križa, Društvo prijateljev mladine itd. Ta društva za zdravstvo in Tainištvu za prosveto OLO Novo mesto

VREME

ZA ČAS OD 28. 9. DO 7. 10

Sredi prihodnjega tedna all malo pozneje ohladitev in začasnopolnabatje vremena s krajevnimi ali manjšimi padavinami. V ostalem lepo, povečini jasno vreme.

Manifestacija Ljudske tehnike

Do nedelje bo trajal v Novem mestu Teden tehnike, ki naj dvigne zanimanje za tehnično izobrazbo in pripomore do razširitve organizacij Ljudske tehnike v vse naše občine

Tehnična izobrazba za najširše ljudske množice postaja iz leta v leto večja potreba, saj nam nova dognanja in izumi v industriji, prometu, kemiji, kmetijstvu in drugod skoraj na vsakem koraku naravnost silijo v roke tehnične pripomočke, brez katerih si danes človekovega dela sploh ne moremo več predstavljati. Medtem ko so nekateri organizacije Ljudske tehnike po Sloveniji letos že proslavile 10-letnico obstoja te nepotrebne organizacije, je novomeški okrajni odbor LT priredil to manifestacijo v sem tednu.

V nedeljo dopoldne je bila v sejni dvorani OB LO v Novem mestu slavnostna seja okrajnega odbora Ljudske tehnike, na kateri so ob navzočnosti predstavnikov ljudske oblasti in političnih organizacij pregledali delo, uspehe in naloge LT. Po seji je bila skozl mesto parada obveznikov predvojaške vzgoje,

katerim so se pridružil tudi padalci in motoristi LT. Ob izgranzju novomeške vojaške godbe so fanje peš in na konjih v strunnem koraku pokazali pridobljeno znanje, na Glavnem trgu pa so bili na tribunji predstavniki Ljudske tehnike in organizacij. V Sindikalnem domu so nato odprli prvo dolensko kino in fotomatersko razstavo, na kateri sodelujejo poleg amaterjev radio klubi iz Črnomlja in Novega mesta, posebno pozornost pa vzbujajo krajski izdelki Telekomunikacij, sestavniki deli radijskih aparatov, ki jih izdelujejo na Semčju in Sentiernju, različni aparati radio amaterjev in pod. Razstavljen je tudi izbor najboljših dolenskih fotografij, precej zanimanja pa posvečajo obiskovalci tudi fotografijam lanske ljubljanske mednarodne razstave. Stevilna šolska ročna dela in pogled v opremo šolskih delavnic, ki naj bi zaživela sčasom po vseh naših šolah, privablja sle-

hernega, ki obišče zanimive razstave, ki bodo odprte do vključno nedelje 30. sept. Posebej pripravatmo šolam in kolektivom, da organizirajo obisk razstav, s čemer bodo v znatni meri dvignili zanimanje za različne veje tehnike in za razširitev tovarstne dejavnosti klubb in društev LT v naših krajih.

O posvetovalnih, ki jih je organiziral okrajni odbor Ljudske tehnike v tem tednu in ki so posvečena poglbitvi tehnične izobrazbe mladine in ostalih, bomo obširneje poročali prihodnjtje. Ker so prireditve Ljudske tehnike v merilu, kot ga zavzemajo tri razstave v novomeškem Sindikalnem domu, v našem okraju nevsakdanje, še posebej svetujemo bralcem, da si ogledajo razstavljeni ročna dela, izdelke amaterjev in ljubiteljev tehnike do vključno 30. septembra, ko bo Teden tehnike zaključen.

Dolenjci tudi prihodnje leto ne bomo imeli. Najhitrejša zveza v Ljubljano bo še naprej motorni popoldanski vlak. Nekaj približanka na času bo sicer s tem, da bodo vlaki na posameznih sektorjih proge vozili hitreje, ker bo podjetje za vzdrževanje prog izmenjalo nekatere najbolj izrabljene desetine metrov tračnic. Direktor PVP vola. Rolih je pojasnil, da bodo prihodnje leto imeli vlaki na dolenski prog dovoljene take »naglice«:

Od Ljubljane do Rakovnika — 60 km, Rakovnik—Smurja 45 km, Smurja—Miran peč 60 km, Mirna peč—Novo mesto 45 km, Novo mesto—Rožni dol 35 km in Rožni dol—Bubnjarji 45 km. Čeprav pomeni tudi to precejšen napredek za posamezne sektorje, pa se povečana hitrost ne bo dala praktično izkoristiti zaradi številnih postankov na malih postajališčih in postajkah, saj morajo vlakovodje prav takrat, ko dosežejo lokomotive primerno naglico, že vleči za zavore. Ko smo bliji pa s postajališč tako radodarni...

Na kratko: nič posebno novega v »brzini«, pač pa nekaj ugodnejših zvez za Belo krajino, ki bo vendarle dobila primerno jutranjo zvezo iz Ljubljane. Ta bo hkrati tudi turistični vlak za Dolenjsko.

To in ono iz občine Trebnje

Dela pri gradnji vodovoda v občini Trebnje-Dobrnje kar lepo napredujejo. Sedaj polagajo cevi proti Velikemu Gabru, gradnja pa tudi zbiralnik na Medvedjku. Če bo vreme kolikšnakoli ugodno, upajo, da bo letos še tekla voda do vasi Breza, kjer bo zbiralnik za sektor Dobrnje in Trebnje-Ponikve.

Mnogo več bi lahko pomagali s prostovoljnimi delom prebivalci in tako čimprej dobili vodo. Po navadi na prostovoljno delo najbolj prihajajo mali kmetje, gočim se večji izmikanjo, čeprav bodo ti šli od vodovoda večje korist kot mali kmetje. Prav bi bilo, da bi tudi v teh vaseh, kot so to napravili v več vaseh Bele krajine, sprejeli sklep o krajevnem samoprispevku za gradnjo vodovoda in sicer po gospodarski moči posameznega koristnika.

KANALIZACIJA

Občinski ljudski odbor Trebnje je izdelal načrte za kanalizacijo Trebnja, kar je nujno potrebno iz več razlogov. Načrti za kakih šest mesecev čakajo na okvirno potrditve. Ko bodo načrti potrjeni, bodo takoj pričeli z deli.

OPEKARNA RAČJE SELO

Da brez podjetij gospodarstvo ne bo šlo, se dobro zaveda občinski ljudski odbor, zato si prizadeva, da obstoječa podjetja spravi na trdne noge, skuša pa pa organizirati tudi nova. V Račjem selu so letos obnovili tamonjno opekarno, deloma s prostovoljnimi delom. Čeprav ima opekarna za iganje opake le poljsko peč, proizvodnja zidakov kar dobro teče, manjka pa jim stalin in discipliniranih delavcev. Proizvodnja je zaradi primitivnosti sicer dražja kot v modernih opekarnah, je pa za naročnike iz okolice še vedno cenejša ko opaka od drugod, zaradi manjših prevoznih stroškov. Glavne prav dobre kvalitete je pri opekarni na pretek, zato bo treba opekarno postopoma modernizirati. Letos bodo v opekarni naredili okoli 200.000 zidakov.

GRADNJA STANOVANJ

Stanovanjski sklad občinskega ljudskega odbora Trebnje bo mašal letos okoli 4 milijone 200.000 din. Večji del tega sklada bodo porabili za nadnadvajsete stavbe za občinsko hišo. S

tem bodo pridobili štiri družinska stanovanja, ki jih tudi v Trebnjem zelo primanjkuje. Ker bo to samo nadzidava, bo gradnja teh štirih stanovanj znatno cenejša kot bi bila, če bi gradili s temeljev. Tudi za to gradnjo čakajo investicijski načrti, sicer bi lahko že pričeli.

KONČNO PAMETEN SKLEP

Kmetijska zadruga Trebnje je redka izjema med ostalimi zadrugami v okraju, ki posluje skoraj vsa leta od ustanovitve z izgubo. Kot je bilo v našem listu že objavljeno, je tudi poslovanje v letošnjem prvem pol-

letju zaključila s prav občutno izgubo.

S takim poslovanjem so uslužbenci zadruga povsem zapravili ugled zadruga pri članih in nečlanah, gospodarstvu pa povzročili veliko materialno škodo. Zadržniki se niti občnih zborov nečejo udeleževati, ker tudi tu ne rvedo resnice o stanju v zadrugi. Letošnji polletni občni zbor so sklicali dvakrat in še drugi je bilo navzočih zelo malo članov.

Upravni odbor je končno uvidel, da s ljudmi, ki so sedaj zaposleni v zadrugi, ne more nikamor in da je prav njihov odnos do zadrugnega premože-

nja in nevestno poslovanje vzrok stalnih izgub. Sprejel je sklep, da odpove službo prav vsem sedanjem uslužbencem. Menimo pa, da s tem ne bodo rešeni kazenski odgovornosti.

Kmetijska zadruga v tako prometnem kraju s močnim kmetijskim zaledjem ima prav gotovo izredne pogoje za dobro poslovanje v korist zadruginikov in družbe, zato je sklep upravnega odbora upravičen, samo za prejši da ga moral sprejeti.

Moč naših rek

Strokovnjaki so izračunali tole: če bi izkoristili vodno silo vseh naših rek bi dobili na leto okrog 50 milijonov kilovatskih ur električne energije. V Jugoslaviji imamo kakih 1650 vodnih tokov. Največjo moč imajo Drina, Drava, Sava s pritoki in Donava.

Naše najbogatejše rudno bogastvo

Najbogatejša rudna pokrajina v Jugoslaviji in na vsem Balkanskem polotoku je kosovska pokrajina. Vse Kosovo leži na debelem sloju Mg-nita, čigar zaloga znaša okrog 5 milijard ton. Če bi izkoristili ta premogovni bazen tako kot danes, to je pol milijona ton letno, bi imelo Kosovo zalogo premožja za 18.000 let.

Cesto grade in popravljajo

Ze pred vojno so pričeli graditi cesto Pribincev-Triboče, ki naj bi se priključila na cesto Crnomelj-Adlešiči. Cesta ni bila dograjena in tudi sedaj še ni, pač pa so vaščani obeh vasi leto s dotacijo iz sklada za gozdarstvo v znesku 100.000 din in s prostovoljnimi delom pri gradnji ceste veliko napravili. Dela so nadaljevali z obeh strani. Planiranje in dovoz kamna so opravili brezplačno, ostala dela pa oddali na dražbi, s čimer so predracunske cene znatno znižali. Še nekaj kredita bi bilo treba, pa bo cesta, ki bo znatno skrajšala pot iz Pribincev proti Crnomlju, lahko uporabna.

Tudi proti Bojancem so letos popravljali cesto s pomočjo sklada za gozdarstvo. Dela pa so opravili dokaj površno. Namesto, da bi kupe gramozu lepo razsuli in poravnali po jamah, so jih samo razkopali in s tem napravili vzpetine na cesti. Takša dela bi bilo treba opravljati pod strokovnim nadzorstvom.

Za dva tisočaka dva meseca zapora

To kazen je dobil na novomeškem okrajnem sodišču Stefan Frančič, delavec iz Stoperc pri Ptujju. Letos februarja je prišel v kmetijsko zadrugo Kostanjevica in se z upravnikom dogovoril, da bo za zadrugo tovoril drva iz gozda. Na račun je prejel 2.000 din, potem pa ga niso več videli. Ker je že poprej presedel nekaj let v zaporih, je očito, da je nagnjen k kaznivim dejanjem. Obsojen je bil na 2 meseca zapore, povrtno denarja in plačilo stroškov.

Pod črnomaljsko pošto bi radi

Vas Triboče pri Crnomlju spada v dostavni okoliš adlešičke pošte. Ker pa je Crnomelj bliže in bi prejel dobivati pošto iz Crnomlja kot iz Adlešičev, so na sestanku SZDL predlagali, da bi bila njihova vas vključena v poštni dostavni okoliš črnomaljske pošte. Dejanjsko vozi sedaj avtobus triboško pošto skozi vas v 8 km oddaljene Adlešiče, da jo potem trikrat tedensko prinese nazaj pismonoša, Plamonoša, ki nosi pošto iz Crnomlja v Butorja, se vrača v Loko, od tam pa gre mimo Triboč na Desinc. Tako bi lahko v kraškem času raznesel še pošto v Tribočah.

Vas Triboče pri Crnomlju spada v dostavni okoliš adlešičke pošte. Ker pa je Crnomelj bliže in bi prejel dobivati pošto iz Crnomlja kot iz Adlešičev, so na sestanku SZDL predlagali, da bi bila njihova vas vključena v poštni dostavni okoliš črnomaljske pošte. Dejanjsko vozi sedaj avtobus triboško pošto skozi vas v 8 km oddaljene Adlešiče, da jo potem trikrat tedensko prinese nazaj pismonoša, Plamonoša, ki nosi pošto iz Crnomlja v Butorja, se vrača v Loko, od tam pa gre mimo Triboč na Desinc. Tako bi lahko v kraškem času raznesel še pošto v Tribočah.

Pogled na Trebnje

Kako je v BELSADU

V zadnjem času se veliko razpravlja o razmerah v belokranjski tovarni Belsad in o njeni bodoči usodi. Pri tem mnogokje pretiravajo in delajo napačne zaključke, pa tudi preokrovanja, ki nimajo prave osnove. Stvar je sledeča:

Belsad je prva belokranjska tovarna. Njena osnovna naloga je bila, da pomaga dvigniti zaostalo belokranjsko kmetijstvo, hkrati pa naj postane vzten gospodarski činitelj gospodarstva Bele krajine.

Vlogo pospeševalca naprednega kmetijstva je tovarna že uresničila, za kar je tudi dobila pomoč ljudske oblasti, ki si je vneto prizadevala, da dvigane podjetje na primerno višino in razširi njegovo proizvodnjo. V ta namen so bila porabljena znatna družbena sredstva, vendar tovarna se ni dograjena in zlasti ne opremljena, kot je potrebno za tak obrat. V preteklem in letošnjem letu je tovarna začela v težave, ki so sicer v tovarnah podobne stroke dokaj pogoste tudi drugod, vendar so bile Belsadove znane, v veliki meri po krivdi vodilnega osebja, pa tudi kolektiva.

Občinski ljudski odbor Crnomelj in OLO Novo mesto sta sumila, da stanje v finančnih podjetjih ni čisto v redu, na kar so opozarjali različni pojavi in zapažanja. Vendar so v podjetju to stanje namerno zakrivali z netočnimi bilanci, s popisni blaga in osnovnih sredstev. Zlasti je bila sumljiva zaključna bilanca za leto 1955. Pregled trgovinske inšpekcije, ki sta jo poslala v tovarno občinski in okrajni ljudski odbor, je potrdil, da so bile v bilanci lažne postavke.

Natančen popis blaga, surovin in pomožnih obratnih sredstev, ki je sledil obisku inšpekcije, je šele pokazal pravo stanje. Zaradi prevelike razširitev poslovanja, za katerega tovarna ni imela pogojev (strojev, skladišč in drugega), zaradi materialnega in neodgovornega poslovanja, deloma pa tudi zaradi padca cen nekaterih izdelkov in še vrste drugih vzrokov je nastal znaten primanjkljaj, večji del vsekakor po krivdi malomarnega in skrajno škodljivega poslovanja. Tako so na primer pri nakupu silv dobili 10 vagonov manj, kot so jih plačali, ali

pa so bile slabe kvalitete. Dosti polproizvodov se je pokvarilo zaradi neodgovornega skladiščenja in prav občutnega slabega ravnanja z izdelki in polizdelki.

Občinski ljudski odbor, ki je razpravljal o ugotovljenem stanju v tovarni, je izmed možnih ukrepov, ki so v takem primeru na mestu, sprejel najbolj primerne: uvedel je prisilno upravo oziroma imenoval pristojnega upravnika. Tovarno bo uredilo podjetje Slovenija vino iz Ljubljane, ki ima za to potrebne močnatosti, zlasti pa strokovni kader za vodstvo ter potrebne izkušnje. Znanja proizvodnje v tovarni bo tudi v bodoče podoben kot doslej, le da bodo izdelovali v njej predvsem sadni in grozdni sok, nekaj vrst kvalitativnih džemov in kompotov, naravno sadno in verjetno tudi brinovje iganje, zmanjšaj

pa bodo proizvodnjo marmelade in dragih umetnih iganj bišac kot n. pr. liker in pod. Proizvodnja tovarne bo tudi odšla sionela na surovinah, ki jih daje dolensko kmetijstvo.

S prikrivanjem pravega stanja in tovarni je Belsad varal družbo in sebe, zato posledice niso mogle izostati. Krivci za to početje so brez dvoma zagovarjali pred sodiščem. Ne bi pa mogli govoriti o samo o krivdi nekega ljudi, pač pa tudi o skrivni kolektivni, ki je morala vedeti, kaj se v tovarni dogaja, pa tega ni niti preprečil, niti obvestil merodajnega činitelja. Ta primer naj bo šola vsemu kolektivizmu, kako se vsakomur maščuje tako malomarnen in večkrat že kar zločinški odnos do ljudskega premoženja, kot je bil posebno očiti v Belsadu.

K članku: OBISKALI SMO MIRNO PEČ

V 38. številki Dolenjskega lista je bil objavljen članek s tem naslovom. Pisec članka uprašuje, koliko je resnice v sanjah mirnopedskih voznikov in pravi, da bi bilo dobro, če bi o tem povedalo svoje mišljenje tudi Gozdno gospodarstvo Novo mesto. To željo radi izpolnimo in pojasnimo kako ja z zadevo.

Mirnopedski vozniki so res poslali na GG svojega delegata tov. Rupeno s prošnjo, da bi les iz predela Brezove rebri vozili na mirnopedsko postajo. Gozdno gospodarstvo nima nič proti, da se les vozi v Mirno peč, vendar je treba tu upoštevati ekonomski račun. Drva, ki jih omenja pisec članka, so lesišča ob cesti Luknja-Brezova rebri, od koder je do postaje v Brešlju 4,1 km, do postaje v Mirni peči pa 6,8 km. Še podlagi podrobnih kalkulacij smo prišli do zaključka, da bi lahko plačali voznikom za prevoz drv na železniško postajo v Mirni peči največ 27 din za meter drv. Pravi toliko bi stal prevoz drv na postajo v Brešlju. Pri tej ceni bi GG ne prihranilo prav nič, pač pa precej časa, ker bi morali, če bi vozili vozniki namesto kamionov, organizirati na postaji v Mirni peči novo manipulacijo. Poleg vsega bi bila otekočena kontrola nad prevozi in bi nastala nevarnost, da bi drv manjkalo. Na sestanku z vozniki v Mirni peči 30. julija na zgoraj navedeno opano ni mogel nihče pristati, ker je res prenizka, več pa GG ni moglo plačati, ker bi sicer doseglo prav nasprotno kar želi pisec članka in verjetno tudi Mirnopedci, to je pocenitev.

Pozneje smo se posajali z vozniki za prevoz 100 m³ drv do mirnopedske šole. Ta pot bi bila približno 3 km krajša kot na železniško postajo, cena pa je bila 350 din. Iz tega sledi, da bi stal prevoz na postajo najmanj 400 din, torej bi bil 163 dražji kot pa prevoz s kamionom na postajo v Brešlju. Na tako podražitev pa GG ne more pristati tudi na ljubo mirnopedskim voznikom ne.

Vse to smo govorili že na sestanku s mirnopedskimi vozniki, zato se čudimo vsebinski omenjenega članka. Vsek čas lahko dokazemo, da je prevoz v Mirno peč dražji, čeprav kaže, da dela lesa smogotni lok preko Novoga mesta. Treba se je pač sprijazniti z dejstvom, da vozniki kamionom ne morejo konkurirati, kot preproste stavbe na modernim tekstilnim strojem.

Lahko bi navedli še mnoge podrobnosti, vendar upamo, da bo mo s tem zadovoljili pisca in vse tiste, ki jih to zanima. Vsekakor je naša želja, da tudi mirnopedskim voznikom omogočimo zasluge, vendar pod pogojem, da prevoz ne bo dražji kot z drugimi vozili.

Kmetijsko gozdarsko posestvo Novo mesto

nega članka. Vsek čas lahko dokazemo, da je prevoz v Mirno peč dražji, čeprav kaže, da dela lesa smogotni lok preko Novoga mesta. Treba se je pač sprijazniti z dejstvom, da vozniki kamionom ne morejo konkurirati, kot preproste stavbe na modernim tekstilnim strojem.

Lahko bi navedli še mnoge podrobnosti, vendar upamo, da bo mo s tem zadovoljili pisca in vse tiste, ki jih to zanima. Vsekakor je naša želja, da tudi mirnopedskim voznikom omogočimo zasluge, vendar pod pogojem, da prevoz ne bo dražji kot z drugimi vozili.

Kmetijsko gozdarsko posestvo Novo mesto

Orjaški traktor

V Čebliabinski tovarni traktorjev na Urulu so izdelali novi traktor »C-80« z 250 konjskimi silami. Dolg je 6 metrov, visok 3. Traktor ima motor na osnovi dieselmotorja z največjo močjo 300 konjskih sil. Novega traktorja ne moti noben mraz, ker je opremljen s posebnimi napravami za ogrevanje olja in vode. Kabina je tako zgrajena, da vanjo ne prodre prah ne rotop motorja; pozimi se segreva, poleti hladi. Uporaba tega traktorja je mnogovrstna, lahko dela na različnih zemskih delih, obenem je uporaben za premično električno centralo. Moč njegovega motorja lahko osvetlijuje 300 hč.

Ta traktor — orlak lahko vleče 22 ton, njegova brzina je pa 19 kilometrov na uro.

Orjaški traktor

V Čebliabinski tovarni traktorjev na Urulu so izdelali novi traktor »C-80« z 250 konjskimi silami. Dolg je 6 metrov, visok 3. Traktor ima motor na osnovi dieselmotorja z največjo močjo 300 konjskih sil. Novega traktorja ne moti noben mraz, ker je opremljen s posebnimi napravami za ogrevanje olja in vode. Kabina je tako zgrajena, da vanjo ne prodre prah ne rotop motorja; pozimi se segreva, poleti hladi. Uporaba tega traktorja je mnogovrstna, lahko dela na različnih zemskih delih, obenem je uporaben za premično električno centralo. Moč njegovega motorja lahko osvetlijuje 300 hč.

Ta traktor — orlak lahko vleče 22 ton, njegova brzina je pa 19 kilometrov na uro.

Obiščite razstave Ljudske tehnike v novomeškem Sindikalnem domu!

DVA MESECA KRIZE

Pred odhodom na obisk v Saudovo Arabijo je indijski ministrski predsednik Nehru dejal: »V mednarodnih sporih ni mogoče reševati stvari s smago ene ali porazom druge strani.« Skratka, ni mogoče reševati sporov z zmagoslavljem enega in ponižanjem drugega, ampak s pogajanjem, razsodnostjo in obojestranskim popuščanjem.

Dva meseca sta se minila od »isbruha« sušnega vprašanja. Ze dva meseca polni stolpce svetovnega tiska to »vprašanje«. Bralci se se ga menda že nekoliko navadili, toda vprašanje samo sili v ospredje, ker ne gre samo za prekop in ne samo za nafto. Predvsem gre za iskanje prave poti v mednarodnih odnosih, za to, ali bo dokončno odpravljena sila v odnošjih med velikimi in malimi, ali je možen sporazum, ki ne bo žalil ne ene ne druge strani.

Velika Britanija in Francija se močno zanimata za Suedski prekop. To je razumljivo. Nafta in surovine s Srednjega vzhoda in Azije se pretakajo po njem. Toda plova ni bila nikoli v nevarnosti, pač pa »sugled« velikih držav. »Ali se nihče ne spomni, — je napisal neki novinar — da utegnejo imeti tudi majhne države svoj ugled. Ali niso pravi majhne države zaradi ugleda velikih strotočle v preteklosti marsikatero grenko solzo in stiskale v onemogočilo pest, ko so jim veliki krojili usodo?«

Videti je, da sta ameriški zunanji minister Dulles in voditelj opozicije v britanskem parlamentu Gaitskell pripravila Edena do tega, da se je odpovedal sili. Toda ostali vsa dva mož. nosi: poskus izstradati Egipt ali pa začeti pogajanja z njim. Opazovalci menijo, da je prva možnost bolj verjetna. Bojijo se, da bodo skušale ZDA, Velika Britanija in Francija začasno speljati promet okrog Afrike in tako bojkotirati Suedski prekop, dokler se Naser ne bi ohčkal. To je vsekakor bolj kot oborožen napad na Egipt, toda kljub temu je bojkot prenašal in slab ukrep, proti kateremu so nastopile Danska, Švedska, Spanija, Perzija in Pakistan še pred začetkom druge londonske konference. Norveška in Zahodna Nemčija pa sta mirno rešeno omahovali.

Upanje, da bi bojkot spravil Naserja na kolena, pa je precej nibo. Res je, da je zaradi spora trpela egiptovska zunanja trgovina, toda vzhodne države bodo najbrž ponudile Egiptu dolgoročna posojila za javna dela, finanširala bodo gojitve bombaža (glavno izvozno blago Egipta), poškile bodo Egiptu končne proizvode in kapitalno opremo. Tudi indijske, japonske in zahodnonemške tvrdke so povedale, da so voljne pomagati Egiptu.

Zdaj sta Velika Britanija in Francija predložili spor Varnostnemu svetu, oziroma Združenim narodom. To samo ob sebi ni slabo, toda rešitev je samo v pogajanjih. Ko je postalo jasno, da Zahod ne more prisilit Egipta k vdaji, bi moral resno poskušati doseči sporazum o svobodni plovi, kar je uradno glavna skrb Velike Britanije in Francije. Naser je voljan razpravljati o revizijski konvenciji iz leta 1888 in sprejeti obveznosti, za katere bi jamčili Združeni narodi. Uteguje celo kaj več popustiti, toda brez pogajanj ni mogoče vedeti, kje je meja tega popuščanja. Za svobodno plovo gre — tako vsaj vprašajo zahodne države — in to bi morale ostati osrednje vprašanje, ki ga ne bi megle druge propagandne poteze. Celot konservativni britanski časopis »Times«, ki je ob suškem vprašanju bolj kot kdajkoli izražal mnenje vlade, je zapisal:

»Mnogo mednarodnih konferenc se je začelo s mnogo večjimi naspotji med prizadetimi strankami in vendar so se uspešno končale.«

Hruščev obiškal med drugim državno posestvo v Beiju, zagrebški velesjem, ladjedelnico Ujjanik v Ptujju in Koper. Hruščeva je spremljal predsednik Tito.

V Parizu so se zbrali nekongresni kulturni čenci iz Severne Afrike, ZDA in zahodnodoljskih otokov. Kongres se je udeležilo mnogo črnkih in-teligenov in pisateljev, ki so jasno povedali, da je po koncu kolonializma v Aziji in po dviglu Indije, Burme, Indonezija in drugih držav prišel tudi za Afriko čas, da doseže enakopravnost z belci.

Zaradi hude nevihte, ki je divjala nad Nemoursom v Alžiru, je umrlo 17 oseb, 40 pa jih je bilo ranjenih. Pesek je polnoma prekril železniško postajo v Nemoursu. Neko letalo, ki je bilo treščilo na zemljo, je veter neseel več kot 500 metrov daleč, tako da se je popolnoma razbilo.

Jugoslovanska parlamentarna delegacija je odpotovala v Zahodno Nemčijo z letalom. Delegacija vodi predsednik zvezne ljudske skupštine Moša Pijade, Jugoslovanske poslanca bosta med drugimi sprejela predsednik zvezne zahodnonemške skupštine Gerstenmeyer in predsednik republike Theodor Heuss. Sprejel jih bo tudi zunanji minister von Brentano. Poleg ogledov raznih krajev in objektov bodo jugoslovanski poslanci navzoči na plenarni seji Bundestaga.

Voditelj jugoslovanske parlamentarne delegacije na Češkoslovaškem Miha Marinko je na tiskovni konferenci v Pragi dejal, da je bila delegacija sprejeta pristojno in prijateljsko. Imela je tudi priložnost, da se seznanji z najvažnejšimi platnoma gospodarskega in političnega življenja v CSR.

Med vednevnimi obiskom v Jugoslaviji je sekretar CK KP Sovjetske zveze Nikita

KUPUJTE SREČKE ESPERANTSKE LOTERIJE

Gostinsko-turistični zbor

Četrty gostinsko-turistični zbor Slovenije bo od 2. do 3. oktobra na Bledu. Glavna točka zbora bo posvetovanje o problemih turizma in gostinstva ter vloga sindikalnih organizacij v gostinskih in turističnih podjetjih.

550.000 obiskovalcev zagrebškega velesjema

V četrtek 20. septembra je bil po 18 dneh zaprt letošnji zagrebški velesjem, največja mednarodna gospodarska razstava v Jugoslaviji, kateri je sodelovalo 26 držav. Razen velikega trgovinskega učinka je velesjem po splošnem mnenju odkril še važno dejstvo: uraden pomen Jugoslavije kot poslovne partnerja tako na področju izvoza kot uvoza. Velesjem je obiskalo nad 550.000 ljudi iz države in številne gospodarske in trgovinske delegacije iz tujine.

Gradnja črnomaljskega vodovoda

Kot smo že poročali, je bila za nadaljevanje del gradnje vodovoda v Beli krajini letos dodeljena pomoč 42 milijonov dinarjev. Dela je prevzelo »Belokranjsko gradbeno podjetje« ja Crnomlja.

Polaganje cevi v vasi Kocevje pri Crnomlju

Brusniške češnje hiraajo

Brusnice so že od nekdanj slovele po dobrih češnjah. Pred vojno smo jih veliko izvozili v Ljubljano, na Gorenjsko in tudi v inozemstvo-na Dunaj. Dolgo vrsto let so nam nudila češnjeva drevesa brez vsake nege dober zaslužek, sedaj pa so začela usihati. Zalostni opazujemo domačini ta nenavaden pojav, ki preti, da bo za več let onemogočil znane češnjeve razstave v Brusnicah. To nam ne obeta dobrih časov. Verjetno je krivo slabo vreme v zadnjih letih, zlasti lani, ko je bilo januarja precej gorke, marca pa je pletinsila neobičajno huda zima. Tudi ameriškim podobem kapar se vedno bolj množi. Potrebno je, da se strokovno ugotovi vzrok propadanja naših češnjevih dreves in se prepreči nadaljnje hiranje. Tudi kaparja bomo morali uničevati, zlasti jeseni, da ne bo napadel še jablan in nam tako uničil vsega sadja.

Jožef Mikolič

Poznate strokovni časopis »DELO IN VARNOST«?

Izšla je 5. številka strokovnega časopisa »Delo in varnost«, ki ga izdaja Zavod za proučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS v Ljubljani. To je prvi in edini list v državi, ki se ukvarja s perečimi vprašanji in vprašanja produktivnosti in varnega poslovanja v industrijski proizvodnji, s pro-

V TEM TEDNU NABIRAMO:

- Cvet jasnenske rese (100 din), rdeče deteljice (100 din), črne-domače-kranjske detelje (100 din).
- Plodove jerebrike (100 din), gloga (40 din), šipka celega (50 din), šipek luščine brez semena (220 din), punčkovna lepe rdeče barve, brez zelenih prežganih in zdrobljenih jagod (1000 din), črnega trna-oparnice, trnuje (30 din).
- Korenina volčje češnje-beladone (120 din), trobentnice (150 din), malega divjega janeža (300 din), velikega divjega janeža (220 din), gladeža (85 din) bodeče neže-kompava (100din), baldrijana (280 din), habata-srdiljivi bezeg (35 din).
- List volčje češnje-beladone (150 din), ozkolistnega trpoca (80 din), pekoče koprive (40 din).
- Opozorilo: Nabirajte samo tu navedena zelišča, ker ostalih ne odkupujemo več.
- Cvet rese nabirajte samo toliko časa, dokler ne bo porjavel, Pohitite z nabiranjem!

Oglejte si
najaktualnejšo prireditev Gospodarskega razstavišča v letošnjem letu

I. sejem izvoznih artiklov Jugoslavije
v dneh od 29. septembra do 7. oktobra 1956 v LJUBLJANI

Prkazani bodo številni predmeti s področja celotne industrije, kmetijstva, gospodarstva in obrtništva. — Delovni kolektivi, šolska vodstva — organizirajte skupinske obiske za ogled tega sejma.

Razstavnici prostori so ODPRTI VŠAK DAN OD 9. DO 20. URE.

GOSPODARSKO RAZSTAVIŠČE LJUBLJANA

Izložitvenilo 25% popust na železničnici.

Gospodarsko združenje kmetijskih zadrug

Ustanovljena je Gospodarska poslovna zveza — V Beli krajini pripravljajo kmetijske zadruge ustanovitev Kmetijsko-proizvajalne zveze — Kako bo z dobički Gospodarske poslovne zveze?

Delegati KZ območja okraja Novo mesto so se zbrali 11. septembra 1956 na ustanovni občini zbor Gospodarske poslovne zveze.

O gospodarskih poslovnih zvezah smo se malo pisali v našem listu, zato se mi zdijo potrebni seznaniti zadrugnike o najvažnejših nalogah teh zvez. Sprejetih pravilnih na ustanovnem občnem zboru je postavljeno sledeče načelo: »Gospodarska poslovna zveza mora skrbeti za gospodarsko krepitev zruženih KZ in jih v svojih poslovnih odnosih usposablja za opravljanje njihovih dejavnosti.

Organizirani mora proizvodno novih kmetijskih pridelkov, razvijati blagovnost obstoječe proizvodnje in uvajati zadruge v nove dejavnosti. Iz zgoraj postavljenih načel je jasno, da je Gospodarska poslovna zveza gospodarsko združenje KZ, ki dela za njihovo potrebo v blagovnem prometu in hkrati usposablja KZ na uvajanju novih dejavnosti. S prevzemom teh nalog se bodo h Gospodarsko poslovni zvezi pripojila vsa podjetja OZZ in bodo pod vodstvom upravnega odbora GPZ poslovala odsej kot samostojni obrati. Tako bo v sklopu GPZ 5 obratov in sicer: obrat za odkup kmetijskih pridelkov, in promet s semenstvom in drugim reprodukcijskim blagom, obrat za odkup lesa, obrat — mesarja —

za odkup živine, predelavo in prodajo mesa, obrat mlekarne za odkup ter predelavo mleka in obrat gostilnice. S temi obrati bo GPZ lahko nudila KZ pomoč, zlasti pa bo na ta način v začetku večje jamstvo za vnovičevanje tržnih viškov ter obratno, skrb za prodajo dobrih semen in zaščitnih sredstev ter s tem zagotovitev večjih in enotnejših pridelkov, kar je vse v sedanjih pogojih na tržišču zelo važno.

Nekateri delegati so imeli pomisleke, kako bo z dobičkom, ki ga bo gospodarsko združenje v poslovnih odnosih s KZ ustvarilo. GPZ je organ, ki dela za potrebe KZ in skrbi za njihovo gospodarsko moč. Zato je tudi v uredbi in pravilih GPZ zagotovljeno, da KZ poslujejo z njo na odprti račun (komisijijski) tako, da bo presežek vrednosti ali tako imenovani čisti dobiček vrnjen KZ. Občni zbor GPZ, ki ga sestavljajo pooblaščen delegati KZ, je pooblaščen, da sme sklepati koliko dobička, ki pripada KZ sme ostati za potrebe GPZ. Iz tega se vidi, da je z organizacijsko izpopolnitvijo GPZ uvedena demokratična oblika upravljanja od samih proizvajalcev — zadrugnikov v sodelovanju z delavci, zaposlenimi v obstoječih obratih in da se dobiček, ki so ga ustvarjala podjetja in se je doslej delil po prednjih družbenega člana, sedaj pa se bo vračal KZ, katere bodo poslovale z obrati GPZ. Kmetijske zadruge Bele kra-

jine so prve začele misliti na potrebo ustanovitve KPZ. Razlika med Gospodarsko poslovno zvezo in Kmetijsko proizvodno zvezo je v tem, da se KPZ ukvarja z neposredno organizacijo kmetijske proizvodnje v različnih pospeševalnih oblikah in izvaja gospodarske programe v KZ. Teh potreb pa je na Dolenjskem in zlasti v Beli krajini na pretek. Naj naštetem samo nekatere naloge: KPZ pomaga organizirati predelovalne obrate pri KZ ali za več zadrug skupaj, kot n. pr. vinske kleti, sušilnice, predelovalnice za sadje, organizacija pašnikov, organizacija strojne obdelave s tlačnimi stroji, ki jih KZ ne morejo same v celoti koristiti, sestavljanje načrtov za obnovu nasadov, skrb za organizacijo drevnic in trsnic, po svojih strokovnjakih pomaga sestavljati in izvajati gospodarske programe KZ itd. Od naštetih nalog je največ pogojev prav v Beli krajini, ki je kmetijsko bolj zaostala, ljudje pa imajo voljo za hitrejši napredek. Z sedaj je v gradnji vinska klet v Metliki, preko katere bo omogočen odkup grozdja in predelava vina, ki bo po kvaliteti sposobna, da se uveljavi na trgu. Da se klet čimprej zgradi, hoče večina belokranjskih vinogradnikov, ker je prodaja vina glavni vir dohodkov mnogih kmetov.

Razdrobljenost posestev

Marsikje v Beli krajini zavira izboljšanje kmetijske proizvodnje razdrobljenost kmetijskih posesti, saj imajo nekatere kmetovalce celo po 60 parcel. Oranje in obdelovanje teh parcelic je zelo težavno, zato je nujno, da se čimprej začne z zlozbo teh razkosanih zemljišč. Kmetovalci vasi Podlog in Jerneja vas so to storili že pred vojno. Sprva so bili malo nejevoljni, ampak danes so veselili, da so to uredili. V hribovitih področjih popolne zlozobe niso možne, pač pa v ravninah. Treba je le dobre volje in razumevanja.

Komisija za silnako

V Subotici je bila zaključena dvodnevna konferenca Izvršnega komiteja Evropske komisije za silnako in parkiževko pri mednarodni organizaciji FAO. Po izjavi predsednika dr. Nigla je bila konferenca zelo koristna.

ne samo v kvaliteti pač pa tudi v ceni, kar že močno obtežuje vsi dolenski vinogradniki, zaradi zastaralih vinogradov, ker zahteva obdelava v sorazmerju s pridelki visoke stroške.

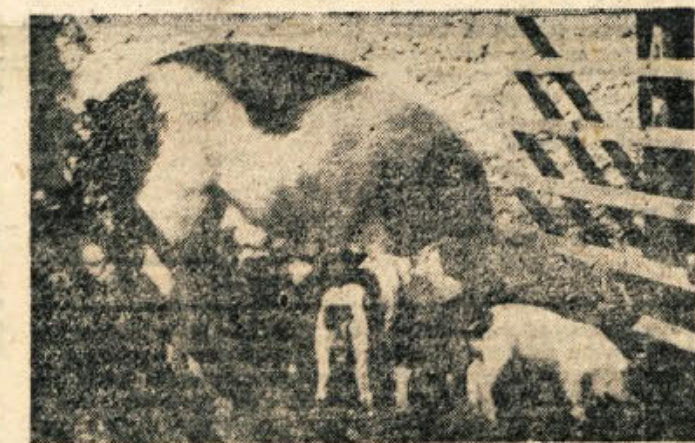
Zapuščeni vinograd

Precej Belokranjcev je dobilo po vojni vinograde in zidance v Doblički gori in Stražnem vrhu. Med njimi je pa nekaj takih, ki vinograd zelo malomarno obdelujejo, niti ne skrbijo za obnovo zidanic. — Precej vinogradov je propadlo in mnogo zidanic ima slabo streho. To terja, da se takim ljudem vinograd vzame in dá v upravljanje ljudem, ki so voljni skrbeti za trto. To mora urediti občinski LO Crnomelj, na čigar področju so ti vinogradi. (o)

Vzpredno s tem pa je tesno povezana obnova starih vinogradov, ki morajo biti uršeni tako, da bo možna strojna obdelava, ki poceni proizvodnjo oz. proizvodne stroške. Konkurenca v vinski trgovini je zelo močna

Letina v Beli krajini

Pospravljanje poljskih pridelkov v Beli krajini je v polnem razmahu. Sončno in toplo vreme je zelo ugodno za vsa dela na polju. Koruza je kljub slabim vremenskim prilikam spomladin in poleti kar lepa. Tudi krompir je dobro obroditelj. Letina je na splošno dobra. Grozdje lepo zori in vinogradniki menijo, da bo trgatva v začetku oktobra. Grozdja bo letos manj, toda kvaliteta vina bo boljša. (o)

Crnopasasta krčkopoljska pasma prašičev je tudi na občinski razstavi v Kostanjevici dobila zaslužen priznanje. Njenji vzreji bodo kmetje in strokovnjaki posvečali še večjo skrb.

V VINSKEM HRAMU pričakujemo GOSTA

Kmalu bomo v vinskem hramu sprejeli gosta — nov vinski most. Za njegov sprejem se pa moramo vestno pripraviti.

PRED TRGATVIJO

Vinski hram moramo dobro očistiti, prezračiti in razkužiti z žveplanjem. Očistiti moramo vsi vinski posoda. Zdrave sode, ki so stali med letom prazni in bili večkrat žveplani, moramo temeljito izprati s čisto, hladno vodo, po potrebi z 2 odstotno sodo, potem pa se s krompom ali vročo paro. Plesnivo posodo je treba pred izpiranjem odgnati s kritačo, da odstranimo plesen.

Vso posodo: skafte, brente, kadi moramo nabiti, zamociti, da ne pušča in očistiti raznih plesni s kritačo, hladno vodo in 2 odstotno sodo. Šele potem izperemo s paro ali krompom, sicer bi para utegnila razne plesni še globlje potisniti v les. Vzrok raznih boleznij in napak v vinu, zlasti vonja po plesni, je pogosto umazana posoda, ki jo uporabljamo pri trgatvi.

Posode za trgatve ne smemo uporabljati med letom v druge namene, na primer za škroplivo, pri žganjehi itd., ker je težko odpraviti iz nje okus in vonj po teh snoveh. Med trgatvijo moramo posodo za trgatve vsak večer pomiti.

Vse železne dele stiskalnice in kovinske posode, ki pridejo v dotik z mostom, je treba položiti. Tudi železne vijake pri vratah sode moramo dobro premazati z lojem. Most namreč kovine topi in tako dobi moč in pozneje vino, črno harvo.

KAKO POPRAVIMO PO-KVARJENO IN BOLNO VINSKO POSODO Zaradi brezbržnosti in malomarnosti se vinska posoda pokvari, postane zarohla, plesniva in cikasta. Če stoji vinska posoda dalj časa...

Naši predstavniki delovnih zadrug v ZSSR

V Sovjetsko zvezo so odpotovali predstavniki naših kmetijskih delovnih zadrug. Ostali bodo tam mesec dni in proučevali delo v kolhozih in življenje v sovjetskih vaseh.

Mednarodna konferenca kmetijskih zadrug

Na Poljskem je bila od 20. do 24. septembra mednarodna konferenca zastopnikov kmetijskih proizvodnih zadrug. Udeležbo so prijavili zastopniki ZSSR, LR Kitajske, Nemške demokratične republike, Madžarske itd. Povabjeni so tudi zastopniki kmetijskih delovnih zadrug Jugoslavije. Na konferenci so kmenjali izkušnje o organizaciji proizvodnih zadrug, o načinu plačila in o mehanizaciji kmetijstva.

sa slabo ali nič osnažena in ne žveplana v bolj suhem prostoru, dobi zarohel vonj, katerega se potem navzame moč in vino. Tako posodo je treba izprati in povinčiti.

Posodo najlaže izparimo tako, da nalijemo v kotel za žganjekuho vodo in jo segrevamo tako dolgo, da po ceveh iz kape začne uhajati para. To paro z gumljasto cevjo dovajamo neposredno (brez hladilnika) v bolan sod skozi piko. Odprtina pike naj bo obrnjena navzdol. Para gre skozi drobne luknjice dog globoko v les in raztaplja neprijetne snovi. Ohlajna para se pri tem v sodu spremeni v vodo, ki odteka skozi piko in odvajajo raztopljene, neprijetne snovi. Zato pa mora biti odprtina pike obrnjena navzdol. Paro dovajamo tako dolgo, da se sod skozi in skozi pregreje. Ko postane sod od zunaj topelga nehamo pariti, sicer nastanejo v dogah mehurji, kjer se rada naseli plesen. Izparjene sode še potem večkrat izperemo z 2 odstotno sodo in nato s čisto, hladno vodo.

Ce sodov nismo žveplali in če so stali odprti v vlažnem prostoru, postanejo plesnivi. V zaprtem plesnivem sodu ne gori luč. Tak plesniv sod moramo odpreti, če plesnivost moramo odpreti, če nima vrata nu odzvamemo dno. Poton s suho kritačo in suho cunjico vso plesnobo odrgnemo. Če je plesnoba prodrla globlje v les, plesnobo počistimo do zdravega lesa. Šele nato se sod z ostro škotico in vodo umije, potem zapari, zakuha, s 2 odstotno sodo in nazadnje izparimo.

Če sod, ko smo ga izpraznili, nismo dobro pomili, ali če smo pustili kak ostanek vina v njem.

Dobrih 16 litrov mleka na dan ob suhi krmi daje deset let stara Plavka, last Angele Bučarjeve iz Kostanjevica. Na živinorejski razstavi je kot najboljša molnarka dobila prvo nagrado, diplomo in zelen vosec.

Ni še dolgo tega, kar sem prišel v Kmetijsko šolo na Grmu. Sem me je znala želja po spoznavanju kmetijske teorije in prakse. Naučil sem se več kot sem pričakoval. Kot je vsak začetek težak, tudi tu ni šlo od začetka vse zlahka, a kmalu sem se seznanil s sošolci in takoj je postalo bolj domače. V prijetnem vzdušju je minilo šolsko leto, končani so bili izpiti — čakala nas je le še ekskurzija. V sedmih dneh smo si ogledali gorenjske in primorske kraje in se polni novih moči zadovoljni vrnili domov. Zadnji večer, preden smo se razšli na svoje domove, smo imeli na Grmu poslovilni večer. Težko smo se poslovili od predavateljev in sošolcev. Ko je prišel vsak na svoj dom, se je bilo treba odločiti za dom ali službo. Jaz sem se odločil za dom. Po nekaj dneh sem videl, da še vedno ne znam vsega in sem se ponovno vrnil na grmsko šolo za eno leto. Mnogi mislijo, da kmetu ni potrebna nobena izobrazba, a to ni res. Tudi kmet se mora naučiti, kako bo s čim manjšimi stroški kar največ pridelal, da bo zaslužek večji in s tem višja tudi življenjska raven. Edvard Gnidovec

Krompir je kar lepo obroditelj. To kažejo tudi nasmejani obrabi družine, ko koplje to »podzemno sadje« (Foto: Polde Grahek)

NOVE CENE UMETNIH GNOJIL

Spomladin smo v Dolenjskem listu objavili ceno umetnih gnojil v mnogih evropskih državah in jih primerjali s cenami pridelkov ter povezali vse s cenami pridelkov in gnojil pri nas. Takrat smo ugotovili, da je bila spomladanska cena gnojil pri nas še vedno nekoliko izpod povprečja evropskih razmer. Z današnjimi cenami pa smo brez dvoma zopet ena izmed držav, kjer so gnojila najcenejša. Cene gnojil so v primerjavi s spomladanskimi cenami takele:

Table with 5 columns: GNOJILO, Spomladin 1956, polna tov. cena na kg 15. 8. 1956, regres 15. 8. 1956, prodajna cena 15. 8. 1956. Rows include superfosfat, nitratfoskal, apneni dušik, amoniusulfat, čilski soliter, n-tramonal, kalijeva sol, kalijeva sol v papir. vrečah, kalijeva sol v jut. vrečah, Thomasova šindra.

Vse cene so mišljene franko razkladalna postaja kupca, razen amoniusulfata, kjer je cena franko Lukavac. K njim je torej potrebno pršteti še prevozne stroške od železniške postaje do zadruge in njene manipulacijske stroške.

Vsem nam je v prid, da s pravilno uporabo gnojil povečamo pridelke. Da bo uporaba gnojil čim večja, naj upravni odbor KZ in poljedelski odbori pretrejejo vse možnosti, da bodo zadrugniki dobili gnojila po ceni, ki bo čim bližja regresirani ceni.

V mnogih primerih je mogoče organizirati tako, da kmetovalci prevzamejo gnojila na postaji. S tem odpadejo stroški prevoza, skladiščenja in obroke. To znaša 1-2 din pri kg.

Dalje morajo KZ skrbeti, da bodo kmetovalci pravilno gnojili, ker je tako se bo vloženi denar obrestoval. Zato naj gnojila narobijo v skladu s potrebami področja in posevkov in v povezavi s kmetijsko službo. Vsekar moramo preprečiti enostransko uporabo gnojil.

Iz novih cen gnojila pa se lahko naučimo še nekaj. Kdor bo uporabljal mešano gnojilo — to je n-trafoskal, bo najdražje gnojilo, 100 kg nitratfoskala vsebuje 8 kg čistega dušika, 8 kg fosforne kisline in 8 kg kalija. 1 kg dušika v apnenem dušiku stane 55,5 din, v n-trafoskolu 77,5 din, 1 kg fosforne kisline v superfosfatu stane 59 din, 1 kg kalija v kalijevi soli pa 25 din. Vse računano franko razkladalna postaja. Vrednost vseh hranil v n-trafoskolu (svetli) pa 1290,4 din. Za mešanje gnojil bomo plačali torej stvarno razliko do 1400 d.n. kolikor stane 100 kilogramov nitratfoskala franko postaja.

Napreden zadrugnik se bo raje počul v zadrugi in pri kmetijskih strokovnjakih, kakor tudi v knjajah in časopisih o pravilni uporabi gnojil in jih mešal sam. K temu naj bi ga navajala tudi zadruga.

Ing. Račo Linsner

Jagodčevje prodira tudi na našo vas. V KZ Podbočje razmišljajo, kako bodo uredili plantaže črnega ribeza. Zadrugnik Kuntarič iz Slivja misli zasedeti 1 ha tega donosnega jagodčevja.

V Kmetijsko šolo na Grmu se je letos vpisalo 45 učencev, od teh jih je 37 iz novomeškega okraja. To je največji vpis Dolenjcev v zgodovini te šole. Na šolo prihajajo še nove prijave, tako da bodo verjetno odprli tudi zimsko šolo. S sodelovanjem podružnice Kmetijskih inženirjev in tehnikov v Novem mestu in na njen predlog bodo letos organizirane zimsko-gospodarske šole v Mirni peči, Novem mestu, Sentjerneju, Kostanjevici, Monogramu, Trebnjem, Crnomlju, Metliki in Žužemberku.

STANJE KMETIJSTVA v novomeški občini

Pred zaključkom leta, ko pospravljamo zadnje pridelke s polja, je prav, da pregledamo, kakšno je bilo letos stanje kmetijstva v naši občini. Po tem pregledu bomo videli, kaj smo stori in kaj je treba še storiti, oziroma kakšni naj bodo naši načrti v prihodnjem letu.

SPLOŠNO STANJE

Na polju so pridelki na splošno za 10 do 15% večji kot lani. Pridelke sadja in grozdja pa dosega le 40% lanskega pridelka. Pač pa bo kvaliteta vina vsaj za 50% boljša.

da je letina nekoliko boljše kot lani. Čeprav bo sicer vina nelepko manj, bo pa zato veliko boljše in se bo laže prodalo. Tudi toča, ki je bila na področju Kronovega in Hmeljičica, ni bila katastrofalna, ker je imela manjši obseg in tudi ni nikjer uničila nad 50% pridelkov. Tako lahko mirno pričakujemo zimo, saj smo oskrbljeni s pridelki z naših polj. Na splošno lahko ugotovimo,

AKCIJE ZATIRANJA SKODLIJCEV

Spomladin je bilo očisteno 75% sadnega drevja, poškrplojnega pa 25%. Okužba po američkem kaparju je srednja, okrog Novoga mesta in Otočca pa močna. Sadno drevje je škropilo 16 ekip, ki so delale pri posameznih kmetijskih zadrugah in na državnih posevstvih. Na delu so bile 2 motorni škropilnici, 19 prevoznih in 10 nahrbtnih škropilnic.

Po kolodarskem hrošču je okuženo 52% krompirišč (1470 ha vsega krompirja). Vse okužene parcele so bile enkrat zaprašene, oziroma poškrplojene, dvakrat pa 50% napadenih površin. Akcija zatiranja tega škodljivca je bila v juniju in juliju zadovoljiva, v avgustu pa, ker se je krompir že sušil, slaba. Posledica je, da je sedaj na jesen ponekod še videti veliko hroščev, ki bodo sicer poginili in ne bodo napravili nobene škode. Najti je pa še ličinke, katere se bodo zarile v zemljo in bo drugo leto spet veliko dela s tem škodljivcem. Napredek v akcijah zatiranja

Gojimo jagodičevje in višnje

nov vir dohodkov kmečkega gospodarstva

Pred leti so v našem sadjarstvu poznali predvsem le nekatero vrsto sadja — jabolka, hruške, slive, češnje — pa še te so gojili samo za domačo porabo, le manjšo količino za trg. V naprednejših deželah z razvitejšo trgovino pa so kmalu spoznali, kakšne dohodke lahko donša sadje, zato so sadjarstvu začeli posvečati prav posebno skrb. Se neizkoriščene kmetijske površine so zasadili, vpeljali take sadne sorte, ki so gospodarsko najdonosnejše in jih gojili po navodilih sodobnega naprednega kmetijstva. Pri tem pa niso ostali le pri standardnih sadnih

sortah, ampak so na veliko začeli gojiti tudi take, ki so doslej rasle same v naravi ali pa le kot vrtno grmičevje. To so predvsem maline, črni ribez in višnje. Te kulture so danes na svetovnem trgu zelo iskane in prinašajo pridelovalcem lepe dobičke, tudi pri nas, čeprav nasadov takih kultur še nimamo bogve koliko.

Ogledimo si gospodarsko vrednost jagodičevja in višnje.

VIŠNJE

V vsem našem okraju je po številu dreves višnja zastopana le 0,03% in tako pride na zadnje mesto. Vzporedno z ostalimi

sadnimi vrstami je pri višnji gojenje enostavnejše. Uspeva lahko tudi v izrazito sušnih predelih in na visokih nadmorskih višinah. Odporna je proti mrazu in v vsako leto tudi obilno rodi, samo da je posajena v pravilnem odnosu z opravevalnimi sortami.

Plodove višnje išče predvsem industrija za predelavo likerjev, kompotov in višnjevega soka. Praksa je dokazala, da je življenjska doba višnje 25 let in rodi že v četrtem letu. Rodnost višnje se zelo menja. Da bi laže ugotovili njih rodnost, je razdelimo v tri dobe:

velike količine za bolnišnice, porodnišnice in okrevališča, zlasti za izvoz, kajti v inozemstvu je veliko, in čedalje več povpraševanja po črnem ribezu.

Črni ribez uspeva v vsaki zemlji, od težke ilovnate do lahke peščene. Pri tem pa je važno, da je sestav zemlje tak, da se morejo korenine dovolj razviti in da v poletnih mesecih zemlja zadrži dovolj vlage. Črni ribez je zelo domosna rastlina, če ga posadiš na primerno nji-vo, izbereš dobro sorto in če nasad neguješ — okopavaš, gnojiš, škropiš, obrezuješ in pravočasno obereš. Pridelke v štiritletnem nasadu v normalni letini je do 6.000 kg ali pa še več. Črni ribez rodi prvo leto po sajenju 20%, drugo leto 60%, tretje leto 80% in četrto leto naslednja leta 100%. Ako upoštevamo letošnji ceno po 100 din za kg, je bruto dohodek od 1 ha črnega ribeza 800.000 din.

Dejanski stroški 1 ha črnega ribeza po današnjih cenah pa znašajo:

Razdalja sajenja	I. perioda porast rodnosti	II. perioda polna rodnost	III. perioda padanje rodnosti	skupna rodnost za vso živ. dobo po drev. na ha
višnja 6x6	od 4.—10. leta 6x bratev po 10 = 60 kg	od 11.—20. leta 8x bratev po 40 = 320 kg	od 20.—25. leta 4x bratev po 25 = 100 kg	480 kg 156.000

Če upoštevamo povprečno ceno po 80 din za kilogram višnje, kot so jih odkupovala pridelovalna podjetja letos, je bruto dohodek od enega drevesa za vso dobo rasti 480 kg x 80 din je 38.400 din ali letno 2.133 din, tako da bruto dohodek na 1 ha znaša za vso življenjsko dobo 156.000 kg x 80 din = 12.480.000 ali letno po 1 ha 693.330 din.

Kot upoštevan dohodek pri tem je še izkoriščanje zemlje z gojitvijo medkultur v višnjevem nasadu prva 4 leta. Ta dohodek je pa tudi neobremenjen z družbenimi dajatvami, ker so

na novo obnovljeni strnjeni sadovnjaki po uredbi o dohodnini (Ur. l. FLRJ št. 18-56) oproščeni dohodnine, zasajeni s plemenitim sadjem do 8 let.

Donos višnje dosežemo le z upoštevanjem vseh agrotehničnih ukrepov. Da ugotovimo čisti dohodek po drevesu ali od ha, je potrebno, da se od bruto dohodka odštejejo vsi dejanski stroški priprave zemljišča za sajenje, vse delo gojitve in obratnje.

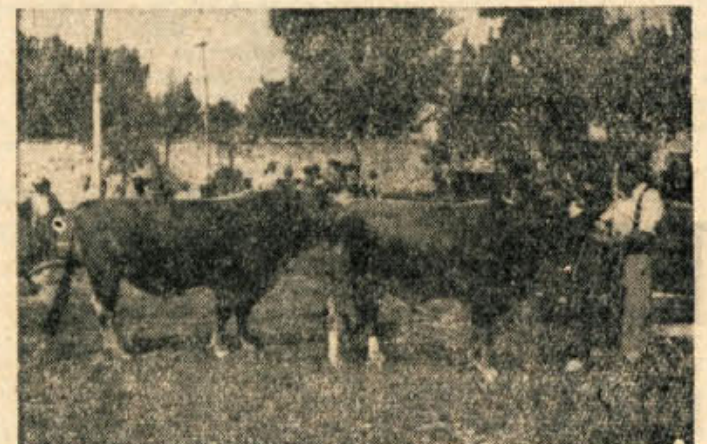
Vsi stroški višnjevega nasada po današnjih cenah vso življenjsko dobo na 1 ha znašajo:

1. zemljišče je davčno obremenjeno na prejšnjem letu	360.000
2. izdelava načrta in izmeritev nasada	10.000
3. izkop in zasipavanje jam	17.000
4. zakolčenje nasadov	3.000
5. vrednost drevesnih kolov	9.750
6. vrednost višnjevih sadik	48.750
7. sajenje (delo)	8.500
8. rez in vzgoja krone za vsodobno rasti (delo)	7.500
9. gnojenje (delo)	38.400
10. vrednost gnoja	175.250
11. stroški škropljenja 3x letno, skupno 75x za vso dobo rasti (delo)	75.000
12. vrednost škropiva	147.750
13. obdelava zemlje (drevesnih kolobarjev — delo)	81.200
14. obratnje	250.800
15. pakiranje in transport	380.000
16. zavarovalnina	884.632
17. obrestna mera 8%	198.333
skupaj	2.685.855

En ha višnjevega nasada nam da po 25-letni življenjski dobi, upoštevajoč sedanje tržne cene po 80 din za kg čistega dohodka, 9.794.145 din ali letno 391.766 din. Ali drugače povedano: vsako leto v višnjevem nasadu vloženih 107.354 din nam vrne ob koncu leta ali ob prodaji višnjevih sadežev 364% oz. 391.766 din čistega dohodka. Vse to navajamo s ponovnim poudarkom, da nam kot kalkulativna osnova služi letošnja odkupna cena višnje po 80 din za 1 kilogram.

MALINE IN ČRNI RIBEZ

Pri gojitvi jagodičevja v glavnem upoštevamo črni ribez in maline. Črnega ribeza gojimo le malo, rdečega ribeza (po vrlovihi) pa nekaj več za vkuhanjavne. Od vseh sadežev črni ribez vsebuje največ vitaminov, zato je od vsega jagodičevja najbolj dragocen. Ljudska medicina ga visoko ceni, toda pri nas je še vse premalo poznan poudarimo, da nam kot kalkulativna osnova služi letošnja odkupna cena višnje po 80 din za 1 kilogram.

»Čečo« in »Zoran«, bika plemenjaka KZ Podbočje, ki ju oskrbuje Alojz Colarič, sta dobila v Kostanjevici prvo in drugo nagrado

1. zemljišče je davčno obremenjeno	20.000
2. priprava zemlje za nasad malinjsaka	7.500
3. sajenje — delo	7.000
4. vrednost malinovih sadik	25.000
5. izrezovanje in redčenje malinjsaka	25.000
6. škropljenje 2x — delo	1.500
7. vrednost škropiva	11.000
8. gnojenje — delo	4.000
9. vrednost gnoja	31.400
10. okopavanje nasada 2x	15.000
11. bratev	80.000
12. zavarovalnina	70.000
13. obrestna mera 8%	23.792
skupni stroški	221.192

Če odštejemo od bruto dohodka 500.000 din dejanske stroške po današnjih cenah, dobimo čisti dohodek 178.808 din. V stroške pri jagodičevju so všete tudi investicije, priprava zemljišča in sajenje brez, žična opora, ta opora pa ni potrebna pri uvajanju sort, ki se bodo lahko vzgajale (gleda na pokončno rasti) brez nje.

V navedenih kalkulacijah smo nakazali samo približen dohodek jagodičevja in višnje, ki naj pridelovalce vzpodbudi k razširitvi plantažnih nasadov, o katerih smo prebrali, da bi bili veliko donosnejši, kot marmeladna druga kultura.

Zato širite in negujte nasade jagodičevja in višnje ter se poslužite strokovnih navodil, katere vam nudijo kmetijski strokovnjaki pri vseh združenih organizacijah.

dejavni stroški 1 ha črnega ribeza po današnjih cenah pa znašajo:

1. zemljišče je davčno obremenjeno	20.000
2. priprava zemlje za nasad malinjsaka	7.500
3. sajenje — delo	7.000
4. vrednost malinovih sadik	25.000
5. izrezovanje in redčenje malinjsaka	25.000
6. škropljenje 2x — delo	1.500
7. vrednost škropiva	11.000
8. gnojenje — delo	4.000
9. vrednost gnoja	31.400
10. okopavanje nasada 2x	15.000
11. bratev	80.000
12. zavarovalnina	70.000
13. obrestna mera 8%	23.792
skupni stroški	221.192

Če odštejemo od bruto dohodka 500.000 din dejanske stroške po današnjih cenah, dobimo čisti dohodek 178.808 din. V stroške pri jagodičevju so všete tudi investicije, priprava zemljišča in sajenje brez, žična opora, ta opora pa ni potrebna pri uvajanju sort, ki se bodo lahko vzgajale (gleda na pokončno rasti) brez nje.

V navedenih kalkulacijah smo nakazali samo približen dohodek jagodičevja in višnje, ki naj pridelovalce vzpodbudi k razširitvi plantažnih nasadov, o katerih smo prebrali, da bi bili veliko donosnejši, kot marmeladna druga kultura.

Zato širite in negujte nasade jagodičevja in višnje ter se poslužite strokovnih navodil, katere vam nudijo kmetijski strokovnjaki pri vseh združenih organizacijah.

PRAVILNA SKRB ZA OZIMINE

O tem smo že govorili v Dolenjskem listu, vendar pa nas izkušnje učijo, da se še vedno veliko greši, da je potrebno še in še pisati o gnojenju. Pri gnojenju ozimlin delamo predvsem tri napake: prva je, da čisto gnojilno ozimnam s hlevskim gnojem, druga je v nepravilni uporabi umetnih gnojil, največja in najtežja pa je, da ozimnam sploh ne gnojimo.

HLEVSKI GNOJ KORISTNO UPORABIMO ZA OKOPAVINE IN TRAVNIK

Pri ozimnah nam gnoj čisto povzroča, da se do zime prebujno obrastejo, listi so nežni in v celicah je malo sladkorja, zato takšno žito rado pozebe in gnije. Kadar pa gnojimo z nedozorelim gnojem, ozimnine jeseni nimajo dovolj hrane, ker večino hranilnih snovi uporabijo bakterije, ki razkrajajo organske snovi gnojla, zato se slabo vkoreninijo, so zato neoporne proti zimi in suši. Spomladi pa se sprošča iz humusa precej dušika, ki povzroča zaradi predhodnega stradanja ozimlin na fosforju in kalciju poleganje stebel. Ko gnojimo žitom, odtegujemo hlevski gnoj površinam, ki so ga najbolj potrebne — travnikom.

in ji dajo bujnejšo in lepšo rast in barvo. Mislimo tu predvsem na dušična gnojila. Tak primer je tudi pri ozimnah.

Za presojo učinkovitosti gnojil ni važen videz, temveč količina pridelka, tega nam pa pokaže tehtnica. Če hočemo doseči dober pridelok, moramo gnojiti po zahtevah rastline in zemlje, ne pa za naše oko.

Po sedanjih izkušnjah, ki jih imamo že precej, gnojimo ozimnam pravilno takole: že jeseni, ko pripravljamo njivo za setev, podorjemo fosforna in kaljeva gnojila, ob setvi pa še zabranamo dušična gnojila. Fosforna gnojila pomagajo žitu predvsem v tem, da dobro razvijajo svoje korenine, ki v globino in vsepovprek preperejo zemljo. Takšno dobro vršično žito je seveda veliko bolj sposobno za črpanje hrane iz zemlje, ob suši pa si lažje prisrubi vlage. Fosforna gnojila moramo posevku vseskar z dodati

že jeseni, pri tem pa upoštevati, da sprejema rastlina rudniško hrano s koreninami, zato podorjemo tudi fosforna gnojila tako, da pridejo v področje korenin. In prav nič se ni treba bati, da bi se fosfor izpiral iz zemlje. Da se bo ozimna strn pred zimo dobro prekalila in postala odporna proti pozebi, jo pognojimo obenem s fosfornim gnojlom in s kalijem. To pospešuje tvorbo sladkorja in škroba v listih, čim več je v listju škroba in sladkorja, tem bolje strn prezimi in prenese tudi najhušje zimo, seveda, če sejemo sorto, ki je tudi po naravi odporna.

Tudi kaljeva gnojila podorjemo, saj se nam v naših zemljah kar dobro vežejo. Žitom, ki jih sejemo po okopavinah, pa dodamo še nekaj dušičnega gnojila, da bo rast hitrejša. Večje količine dušika jeseni povzročijo divjanje žita in takšen pretegujen posevek rad gnije pod snežno odejo, loteva se ga plesen, v hudih zimih pa pozebe. Dušik pa tudi zavzavljajo rast korenin, zato jeseni z njim ne gnojimo preveč. Setvi, ki sledi detelji, dušičnih gnojil ne dodajamo.

Fosfor in kalij, ki smo ga

POLJEDELSKI ODBORI NAJ POSKRBEJO, DA BODO ZADRUGE Z GNOJILI PRIPRAVLJENE NA SETEV

Žito bogate povrne pravilno gnojenje. Sortno — gnojilni poskusi, ki so jih organizirale nekatere zadruge letos, so znovejše in lepše potrjujejo. V povprečju nam kažejo ti poskusi (KZ Skočjan, Sentrupert, Sentjerne) in Metlika naslednje:

Pšenica:	
negnojena 1.476 kg na ha	gnojena samo spomladi 1.750 kg na ha
gnojena jeseni 2.106 kg na ha	gnojena jeseni in spomladi 2.764 kg na ha

Pri tov. Smrekarju, KZ Skočjan, pa je sorta salto na negojenem dala 1.400 kg na ha, gnojena jeseni in spomladi pa 3.200 kg. Razlike so velikanske. Ob uporabi 800 kg gnojil na ha znašajo stroški okoli 11.000 do 12.000 din, dohodek pa najmanj 20.000 din (če računamo povečanje pridelka samo za 800 kg in če ne upoštevamo tudi vrednost slame).

Ako dosežejo naše zadruge pravilno gnojenje ozimnam samo na eni četrtini površin pod ozimnimi žiti, lahko pridelamo 500—700.000 kg več žita, torej najmanj toliko, kolikor ga moramo letos kupiti za uporabo na vasi.

STANJE KMETIJSTVA V NOVOMEŠKI OBČINI

(Nadaljevanje s 3. strani)

ci so tako kratkovidni, da ne vidijo kaj največ vrže. Nove nasade vinogradov so spomladi napravili le Kmetijska šola Grm, posestvo OZZ Trška gora in en privatnik. Vsi novi vinogradi so na Trški gori v skupni izmeri 2 ha.

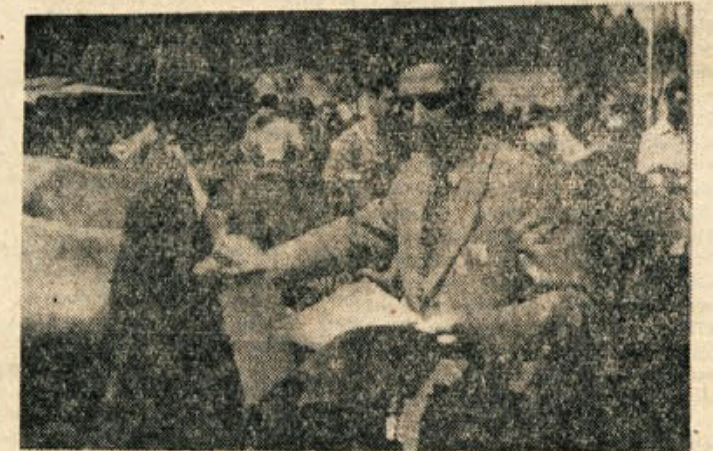
Strnjena sadovnjak manjšega obsega (okrog pol ha) je zasadijo le posestvo OZZ Trška gora. Vsi ostali so posadili le v svojem hišnem vrtu za izpopolnitev tu in tam po nekaj drevce. To se pravi, da so samo krpali.

Da bi se začelo več saditi (s čimer bi se dvignili dohodki iz kmetijstva), je Svet za kmetijsko občinskega LO Novo mesto na svoji seji sklenil, da se sredstva občinskega investicijskega sklada namenjenega za gospodarski napredek vasi uporabijo v prvi vrsti (10 milijonov din) kot dolgoročno, nizkoprocentno posojilo za ureditev novih vinogradov in sadovnjakov. Dosedaj se zanimajo za to posojilo kmetje iz Brusnic, kjer bi posadili 14 ha višnje in češnje, ter nekateri kmetje s pod-

navali tudi ostale probleme kmetijstva, združništva in kmetijskih posestev. Razprave na sejah so bile v glavnem stvarne in objektivne, vsi odborniki v razpravah živo sodelujejo.

KAKO GOSPODARJO NA DRŽAVNIH POSESTVIH

Nekateri kmetje so še vedno prepričani, da je gospodarjenje na državnih posestvih lahko, ker jih pač podpira država. Ne vedo pa, da imajo državna posestva velike dajatve in da je gospodarjenje na njih zelo težko. Državno posestvo mora plačati ne samo delavce, ampak tudi socialno zavarovanje, banke jim odteguje določene zneske za zgradbe, stroje itd. Če izračunamo vse ostale stroške, ki pridejo na enega delavca, so ti stroški dvakrat večji, kot znaša sama plača delavca. Ako stane na primer privatnega kmeta delavec na dan 300 din, plača državo posestvo za tega delavca najmanj 600 din, celo do 800 din, čeprav dobi delavec le 300 din. Zato le tisti, ki se vsaj malo poglobli v probleme

Veterinar Franc Bučar deli na razstavi v Kostanjevici diplomo Okrajne združne zveze najboljšim živinorejcem

ročja Trške gore, kjer bi zasadijo nove vinograde. Tudi državni posestvi Družinska vas in Struga se zanimata za to posojilo, da bi si zadeli nove sadovnjake. Posestvo OZZ Trška gora pa želi s tem posojilom kontakti že letos delo zasajeno parcelo vinograda, ter del sadovnjaka. Nekaj zanimanja za to posojilo je tudi v Stročicah in Podgradu ter pri Novem mestu, dočim se okrog Birčne vasi, Mirne peči in Šmarjete ne zmenijo niti za to lepo ugodnost, ki jo nudi občinski LO.

državnih posestev, lahko razume njih težko stanje. Državna posestva na področju občinskega LO Novo mesto še razmeroma dobro gospodarijo. Nobeno posestvo ne dela izgube. Posestva Družinska vas, Struga in Grm so napravila gospodarske račune ob začetku leta, katerih se med letom v glavnem drže. Vsa posestva so s svojimi pridelki pred zasebnimi kmeti in so kmetom v okolici za vzgled. Posestvom Družinska vas in Struga manjkajo samo vzorni nasadi vinogradov in sadovnjakov. Kakšna naj bo obnova naših vinogradov, nam pa že lepo kažejo posestva Kmetijske šole Grm, posestvo OZZ Trška gora s svojimi nasadi na Trški gori in Starem gradu ter posestvo Rupere vrh.

DELO SVETA ZA KMETIJSTVO OBČINSKEGA LO NOVO MESTO

Svet za kmetijstvo občinskega LO Novo mesto je imel do sedaj 4 seje. Od 11 članov Sveta se je se udeleževalo povprečno 8 članov (najmanj 7, največ 10).

Na prvi seji so v glavnem govorili o lanskem sadjarski razstavi v Novem mestu ter o pristojnosti Sveta na splošno. Na drugi seji so razpravljali s sredstvih za pospeševanje kmetijstva ter o občini, odloku za obvezno čiščenje in škropljenje sadnega drevja ter o obveznem škropljenju ali prašenju krompirja.

Na tretji seji so določili način reševanja prošni za posek lesa in imenovali ustrezne komisije. Na četrti seji so pa v glavnem določili, kako se naj uporabi sredstva občinskega investicijskega sklada, namenjenega za gospodarski napredek vasi in imenovali so tudi komisijo za kmetijsko statistiko. Razen navedenih glavnih nalog, so odborniki na vsaki seji obrav-

Zaradi navedenih dejavov živinorejca na posestvih v glavnem ni dobičkanosna, čeprav je živina na vseh posestvih mnogo lepša kot pri privatnikih in dela tudi mnogo več mleka. Živinorejci na posestvu Družinska vas rešuje in prodaja mladih prašičkov, dočim živinorejca na posestvu Struga kaže zgubo. Da se zdí kmetu ravno živinorejca najbolj dobičkanosna, je vzrok v tem, ker kmet ne računa svojega dela pri oskrbi živine, še manj pa socialno zavarovanje, amortizacijo hleva in živine itd., kar vse bremenja živinorejca državnega posestva. Na državnih posestvih so najbolj dobičkanosni dobri vinogradi in dobri sadovnjaki in ravno teh nekaterim našim posestvom, na primer Družinski vasi in Strugi, manjka. Gospodarski račun zahteva, da se posestva uravnajo v to smer.

Zaradi navedenih dejavov živinorejca na posestvih v glavnem ni dobičkanosna, čeprav je živina na vseh posestvih mnogo lepša kot pri privatnikih in dela tudi mnogo več mleka. Živinorejci na posestvu Družinska vas rešuje in prodaja mladih prašičkov, dočim živinorejca na posestvu Struga kaže zgubo. Da se zdí kmetu ravno živinorejca najbolj dobičkanosna, je vzrok v tem, ker kmet ne računa svojega dela pri oskrbi živine, še manj pa socialno zavarovanje, amortizacijo hleva in živine itd., kar vse bremenja živinorejca državnega posestva. Na državnih posestvih so najbolj dobičkanosni dobri vinogradi in dobri sadovnjaki in ravno teh nekaterim našim posestvom, na primer Družinski vasi in Strugi, manjka. Gospodarski račun zahteva, da se posestva uravnajo v to smer.

KAJ PA KMETIJSKE ZADRUGE?

Kmetijske zadruge na področju občinskega LO Novo mesto so imele ob zaključku leta 1935 okrog 6 milijonov din čistega dohodka. Od tega so za pospeševanje kmetijstva določile 20% (1.200.000 din). Največ je namenjeno za pospeševanje živinorejstva (40%), za pospeševanje poljedelstva, v glavnem za znižanje cen umetnega gnoja (27%), za sadjarstvo (23%) in za kulturno prosvetni sledad (10%), med tem tudi za štipendije za učence, ki gredo v kmetijske šole. Dosedaj so KZ dale za zatiranje koleradskega hrošča 44.000 din, dočim so ostali zneski v glavnem še neizkoriščeni. Za pospeševanje vinogradn-

Kmetijske zadruge na področju občinskega LO Novo mesto so imele ob zaključku leta 1935 okrog 6 milijonov din čistega dohodka. Od tega so za pospeševanje kmetijstva določile 20% (1.200.000 din). Največ je namenjeno za pospeševanje živinorejstva (40%), za pospeševanje poljedelstva, v glavnem za znižanje cen umetnega gnoja (27%), za sadjarstvo (23%) in za kulturno prosvetni sledad (10%), med tem tudi za štipendije za učence, ki gredo v kmetijske šole. Dosedaj so KZ dale za zatiranje koleradskega hrošča 44.000 din, dočim so ostali zneski v glavnem še neizkoriščeni. Za pospeševanje vinogradn-

V Beli krajini bodo ta teden začeli s trgatvijo Portugalka, ki je že doseglja 19% sladkorja. Imeli bodo torej, čeprav nekaj pozneje, dobro kapljico portugalka.

Obiskali so nas finski invalidi

24. septembra je prišla k nam na obisk delegacija finskih vojaških vojnih invalidov. S tem so finski invalidi vrnili obisk jugoslovanskim, katerih delegacija je bila julija 2 tedna na Finskem.

Knjiga za živinorejce

Založba Kmečka knjiga v Ljubljani, ki jo naš napredni kmetovalci že dobro poznajo, je v svoji zbirki učbenikov za kmetijske in gospodinjstvo šole priskrbelo pomembno delo ŽIVINOREJCA. Napisal jo je ing. Franc Koprivšek. Je to prvi (splošni) del »Živinorejce«, sledil pa mu bo drugi, poseben del. Čeprav spada knjiga v učbenike, naj to nobenega živinorejca ne plašita, kajti pisana je tako, da jo bo lahko s pridom in brez težave prebral sleherni, ki se ukvarja z živinorejci in

štva niso kmetijske zadruge do ločile ničesar, čeprav je nujno, da bi v področjih, kjer je razširjena šmarnica, začeli s poskusnimi nasadi žlahtnih sort, ki zgodaj zorijo in bogato rodijo in bi zaradi tega uspevale tudi v krajih, kjer ljudje mislijo, da drugo ne uspeva kot šmarnica. To so predvsem radgungska ranina, rizvanec in neuburgovec, od ržnih pa portugalka, frankinja, črni burgundec in game.

Spomladi so kmetijske zadruge napravile račune, koliko bodo letos odkupile raznih pridelkov. Za bela žita so predvidele, da jih bodo odkupile 600 q (2% celotne proizvodnje), ajde 500 q (12% proizvodnje), krompirja 8000 q (5% proizvodnje), fižola 500 q (40% proizvodnje), sadja 400 q, zdravilnih zelišč 500 q, gozdnih sadežev 1.900 q itd. Dosedaj so v glavnem odkupovali zdravilna zelišča, druge pridelke pa bolj malo.

Predvsem se opazja neorganiziran odkup vina, pa tudi sadja. Bodoče poslovne zveze bodo morale izpolniti tudi to vrzel.

Na splošno so se kmetijske zadruge notranje utrdile, postujejo v redu, le preveč so se trgovske in premalo kmetijske. Z organizacijo Poslovnih zvez bo možen tudi v tem lep razvoj kmetijskih združenj, ki bodo dobivale tako vedno bolj kmetijsko obliko.

SMO NAPREDOVALI?

Na glavno vprašanje, ali je v občini viden kakšen napredek v kmetijstvu, lahko odgovorimo pritrdilno. Napredek sicer ni velik, vendar je. Ljudje se počasi dramijo in skušajo pridelati čim več. Led pripravi novih sodobnih vinogradov je prebit. Varstvo rastlin je našlo svoje mesto pri kmetih samih. Zelja za znanjem je vedno večja, kar izprizjuje tudi prav lepo število pridelavcev za sprejem v Kmetijsko šolo na Grmu.

Lahko rečemo, da smo na dobri poti. Če bomo na njej vztrajali, bomo čez nekaj let dosegli res viden napredek v kmetijstvu, kar bo v splošno korist vsemu prebivalstvu.

Tit Doberšek

VESTI

Zaružnik Zaplatar iz KZ Mirna redi 23 let starega vola, lastne reje. Lastnik vola ne bo prodal, temveč bo žival pri njem dotakala zasluženi pokoj.

KZ Sentjerne je dala pobudo, da bo cela vas Javorovica sadila krompir samo ene sorte in to Meškur, ravno tako tudi rž, pšateke sorte. Zadruga bo oskrbela semenski krompir in semensko rž ter združnikom z Javorovice kreditirala gnojila in škropivo. To je prvi primer v našem okraju, da bo cela vas zajeta v zamenjavo semen in semensko pridelovanje.

V KZ Vršna sela se kolaradski hrošč prva temeljito štiri. Na občnem zboru so združniki sklenili vse vasi opremiti s škropilnicami in prašilci, da bodo lahko takoj spomladi začeli organizirano zatiranje. Škropilnice in prašilce bodo nabavili takoj. Dobro bi bilo da bi tudi ostale zadruge že sedaj mislile na to.

NE POZABIMO TEH KRAJEV! Dve usodni minuti

Spet rumeni listje na drevju v gozdovih od Miklarjev do Kozlovskega studenca nad Tanco goro, kot je rumenelo v tem času pred petnajstimi leti. Pa vendar je letos to veliko drugače, kakor je bilo leta 1941. Takrat so se tu zbirali prvi oboroženi partizanski junaki Bele krajine. Te hoste so bile pravzaprav svobodno ozemlje. Okupatorjeve noge so redkokdaj zalele v to področje in se to samo delno in pod vodstvom domačih partizancev. V teh gozdovih se je partizanski pest urila uporabljati orožje, tu so bili sestanki z aktivisti, od tod je dobivala organizacija OF moralno oporo, tu je bil organiziran prvi oboroženi napad na fašiste na cestni med Črnomljem in Gribljami, od tod so šli junaki na pohod proti Bučki v začetku novembra 1941. Mnogi izmed njih se iz krvave neenake borbe na Gornjih Lazah niso več vrnili. Skoraj 4 mesece so ti gozdovi krčili oboroženo pest belokranjskega ljudstva že v prvem letu okupacije. Po zgledu osemnajstih prvih borcev, ki so se organizirali v tem gozdu, je več ko štiri tisoč Belokranjcev in Belokranjke odšlo v partizanske brigade ob sodelovanju in pomoči vsega ostalega prebivalstva.

Danes po 15 letih je v tem gozdu čisto drugače. Partizanske steze so povsem zarasle, vsaj za ljudi. V skromni dolinici, alj bolje presledku med skalami jugozahodno od Miklarjev na pobočju Pliščeva, leži še nekaj prepereh brestovih kolov. Ti kolji in s skal odrgnjen mah in ožgan kamen pričajo, da so tu prebivali nekaj časa ljudje. Budno oko še lahko opazi na dnevju leko staro zarezo od zapuščene kuharjevega noža. Drugača nit. Le kdo se še spominja, da je bil tu prvi tabor partizanov leta 1941? Kdo ve za ta kraj, odkoder so šli v napad pri Gribljah. Pa če kdo danes še ve, ali bodo ljudje vedeli, kaj se je zgodilo leta 1941?

Ni drugega na na pobočju majhnega grička severozahodno od Kozlovskega studenca, kjer je bilo drugo taborišče teh partizanov. Takrat shojena steza od Andrijeve stane od poljanske strani in tista od konca ceste pri Kozlovem studencu od črnomaljske strani ter tudi druge številne steze. Je prerasljo kopolnje, trnje in grmovje. Pravi stezozalozec moraš biti, da jih še odkriješ.

Na kraju taborišča je nekolično več sledi. Na videz nepomembne predmete, ki so ostali, je dobil Belokranjski muzej. Nekaj nabojev, suha tuba zobne kreme, čevlji, sekirica, razbit kotel (nad njim so zbesneli Itali,

višji vsaj skromno oznako, da bi se s kraji vred spominjali tudi tistih prvih velikih junakov našega narodnoosvobodilnega boja.

Za trajno označitev teh dveh zgodovinskih krajev ne bi bilo treba denarja. Zadostovalo bi vklesanje zgodovinskih podatkov na eno izmed skal, katerih je v obeh krajih več kot dovolj. In pa markacija steze od najbližje prometne poti. Lep in

trajen spomenik bi bil, če bi ta kraja dobila partizansko ime, ki bi ga vpisal tudi v zemljevid. Če bi bila tu kakršna koli spomenika, bi oba kraja v ljudskem imenovanju kmalu dobila ime po spomeniku, odnosno partizanih. Ob razlaganju nastanka imena kraja bi se pozni rodovi vedeli, da so se tu zbirali prvi partizanski junaki Bele krajine.

Peter Romanš

Prvo taborišče belokranjskih partizanov nad Miklarji

Zgodilo se je nedavno, na nekem od naših vojaških vežbišč za padalce. Dramatični dogodek, trajajoč dve usodni minuti, je edinstven za naše padalstvo. Kako so potekali ti trenutki borbe za življenje v zraku?

V transportnem vojaškem letalu se pripravljata za skok s padalom Sejfudin Ustavdič iz Tuzle in Božidar Savičević iz Črne gore. Ne prvič, saj služita svoj rok že leto dni. Prvi je skočil Ustavdič, takoj za njim Savičević. Vse v redu. Ustavdičovo padalo se je lahkim pokom odprlo, še nekaj minut pa bo pristal na tleh. Zdaj pa je kupola njegovega padala uplahlila, začel je naglo padati. Kaj se je zgodilo? Savičević je revidiral, bogve zakaj, priletel na njegovo padalo. Videč, v kakšni nevarnosti sta oba, je poskušal vse mogoče in nazadnje res lepo zdrsnil ob Ustavdičevem padalu. Pri tem manevriranju pa ni skrbel za svoje padalo, ki se je sploščilo. Kot kamen je padel z zaprtim padalom mimo Ustavdiča. Ustavdič je takoj sprevidel kaj se godi: samo on lahko reši tovariša. V zadnjem hipu je zgrabil za svilo in zadržal padalo. Pritisk je bil grozovit. Ustavdič je

stariš prišla v tuje roke. Spominim se, da je Cerar v Kaplj vasi pri Tržiču prav za hišo odprl nekaj starih grobov. Eno izkopalno soho sem videl v gostlini Deu v Mokronoglu. Predstavljal je žensko, od strani pa je imela vklesano ribo, kar je bil znak krščanstva v prvih stoletjih našega šteta. Torej je tudi takrat že prodrla do sem rimska kultura.

Travnice se krčijo tam, kjer je vozil voznik, garaž tlačan, hodil in se boril. Kelt in Ilir, osvabljal Rimljan — tam se nočijo krčijo travnice, ki jih je raztegnila dnevanje toplota. Vse ima svoje zakonite, ravno tako življenje narodov: krčijo se in se razteza.

Vemo le eno: da smo na grobovih davnih ljudstev in naših slavniških junakov prednikov zgradili iz krvi in težkih žrtev svobodno domovino.

Če bo jutro toplo, se bodo travnice zopet raztegnile. Loize Borštnar

Ustavdičevemu padalu se je pomaknilo navzgor in ga skoraj zadušilo. Posnel je v obraz in na pol nezavestno padal na tla. Na srečo je bilo le še nekaj deset metrov. Oba sta pristala

Večer nad Mirensko dolino

Kot priložnostni čuvaj kamnoloma sedim pred preprosto barakko nekje v Mirenski dolini. Dobrih sto metrov pod menoj teče železnica. Zdad od zdad slišim retek trk — krčijo se travnice, ki jih je bila raztegnila dnevanje toplota. Komaj padeset let bo prihodnje leto kar so jih bili položili.

V mislih potujem nazaj v dobo, ko je po Mirenski dolini tekla ozka cesta, po kateri so škrpali težko naloženi vozovi vse do Trsta, Gorice in še oddaljenejše kraje. Ko sem bil mlad, še sedaj pomnim, je o teh furmanih krožila popevka:

Pravnica na vaješ, fuksa na cam, povej mi ti dekle, če furajti znam. Bom furav v Gorico, tja vin in šenico, zazaj pa cukar in kofe za moje dekle.

Dolgi hlevi, ki so stali med gostilnami ob cesti, so propadli. Tu in tam se še vidi njihove ruševine — uničil jih je čas.

Se dalje nazaj v davnino mi grede misli. Na starih pobočjih Mirenske doline stoji trdni gradovi. Gradili so jih naši davni

predniki — ne zase. Priganjanj za bič okrutnih graščakov in njihovih vajpov, so vlačili v strme bregove ogromne kamne za graščake zidine, pod katerimi so zgradili strahotne ječe, kjer so potem gnile njihove kosti. Nekatere so še vidne v razvalinah, od starejših pa so ostali komaj zaznavni ostanki. Kot orlovo gnezdo še čepi del zidu Rokštajna in Creteža. Pri kopanju gramoza pa so našli celo ostanke Tržiškega gradu. Štratzberga ne omenjati niti Valvasor in vendar med stoletnim gozdom še tu in tam zaznaš ostanke ogromnih zidov. Imena gradov in graščakov ljudstvo še čuva kot neme priče težke preteklosti in žilave borbe za svobodo. Njihove gospodarje je pomedla sila svobodnejšega ljudstva. V povestih starih dedov smo otroci poslušali zgodbe o rokštajnski, čreteški, mokronogski, rakovniški in še drugi graščini.

Po hribih stoji cerkvice — tudi te je zidal tlačan. Ne morda toliko iz verske vneme, temveč zato, ker sta grad in duhovščina kot višji sloji vedno hodila z roko v roki. Cerkev je tlačanu grozila s poklomo, če ne bo ubogal in garaž graščaku, ta pa je dal duhovščini pravico, da je še ona skumbla kmečko rajo. Tudi to so spomeniki težkih časov.

Spominim se tudi dni, ko je Pečnik odkopal stare gomile. Frkolin sem bil še takrat. Na Slančvrhu, Svetem Vrhu, Brezovici in Slopleku, je odpiral stare grobove in pobiral dragocene priče davne preteklosti — keltških in ilirskih ljudstev, ki so v davnini tod živela, se ljubila in sovražila, v nenehni borbi za življenje in obstoj. Zal je večina teh

sta hujo potolčena, če ne še kaj hujskega. Odpreti je treba rezervno padalo. Ustavdič je roke ovil s svilo tovariševga padala in z izrednim naporom dvignil ročaj rezervnega padala. Toda sedaj so nastale najhujsje minute. Jermenje na

brez vsake poškodbe. Obsedela sta na travi, se smejala od veselja in objemala. Junaki Sejfudin, ki je s tako prisobnostjo in nadlčevskim naporom resnil tovariša, je še isti dan dobil posebno zahvalo poveljništva padalskih čet.

OKROGLE

PRVI DAN V SOLI

Jožek je prišel iz šole — prvi dan. »No, Jožek, pa pobara očka,« danes si bil prvi v šoli. Si se kaj naučil? »Oh, očka, nič. Jutri moram iti še enkrat.«

Jatelj, znanec in someščanov sprejemam vsak dan — 9. do 18. ure.«

ČE GOSTILNICA VERJAME

»Kaznujem vas z globo, ker ste pijanemu človeku prinesli še vina.«

»Saj nisem jaz kriv, tovariš sodnik, ampak on: rekel mi je, da je trezen.«

SPORED

Oče Matež je s svojo staro žel v Ljubljano. »Bova pa še teater obiskala,« je rekel. Prišla sta pred gledališče in Matež jebral lepak s cenami: Loža 150 din, balkon 100, parter 70, spored 5 din.

»Veš, Matež, kar v spored bova šla, je najcenejši,« mu je rekla boljša polovica.

NE BO ŠLO

»Veste, bolniku boste morali dati vsako uro eno žlico.«

»Jaj, doktor, ne bo šlo: kje pa naj dobim toliko žlic!«

»Ti, v našem podjetju je bila dva meseca revizija.«

»In kaj manjka?«

»Predussem blagajnik z denarjem!«

ČUDEŽNA ŽENA

»Moja stara je pravcato čudo,« pravi prijatelj prijatelju, »nenavadno bitje: kolikor manj tma zob: toliko bolj me grize.«

»Kako si nespameten. Odprli si vsa okna in prižgal luč. Ali ne veš, da bodo komarji vrli v sobo?«

»Vem, da bodo. To tudi hočem, ker bom spal zunaj!«

DVOUMNO

»Kam pa odhajaš?«

»V mesto, na živinsko razstavo.«

»O, tam boš pa tudi mene našel.«

SREČEN MOZ

»Moji ženi se je nočjo sanjalo, da je poročila milijonarja.«

»Blagor ti. Moja si pa to domišlja tudi podnevi.«

ZASLUŽENE ČESTITKE

Iz oglasa: »Jaj, Fridolin Brezstanovanjevič, sem po dolgih letih in prošnjah le dobil stanovanje. Čestitke pri-

»Rekla sem mu, pe! ker sam je zdelo, da je vprašal, koliko je ura.«

VINIŠKI STRA!

»Čuj, Mato, si ob pamet, da nastavljaš v hišo trodelna okna!«

»I, zakaj jih pa ne bi?«

»Mar nisi čul, da bodo na trodelna okna nabili visoko tako? Saj bomo morali štirje tudi zasipati, kajti tudi zanje bo treba plačati tako.«

»A, vruga, tako je s to rečjo! Kje si pa to zvedel?«

»Kje neki: vsa Vinica govori na ves glas.«

»Aja... jaz sem se pa že ustrašil!«

NOVOMESKE ULIČNE TABLICE

Krivo mero, smo jemali, tablice po strani djali...

KONJ JE CEDALJE MANJ

Najnovejši podatki, ki jih je zbrala Organizacija združenih narodov, kažejo, da se število konj na svetu manjša. Danes jih je na svetu okrog 75 milijonov - 20 odstotkov manj ko zadnja leta pred drugo svetovno vojno. Vzrok je čedalje večja mehanizacija poljedelstva. Največ konj ima Sovjetska zveza - 16 milijonov, Kitajska 5 milijonov, Brazilija okrog 7 milijonov. Oslovi in mulje na svetu okrog 50 milijonov.

Malokje je živel kmet tako bedno in tako primitivno obdeloval zemljo kot na Kitajskem. — Socialistična preobrazba Kitajske je pa tudi tej velikanski poljedelski deželi prinesla novo ureditev in napredno gospodarstvo. Na sliki: kitajski kmet je dobil potrdilo o vstopu v zadrugo.

LJUDSKA UNIVERZA V NOvem MESTU

začenja v oktobru svojo novo sezono. Na sporedu ima predavanja s področji znanosti, umetnosti in sodobnih aktualnosti ter jezikovne tečaje. Zaradi vedno večje potrebe po znanju tujih jezikov se bo obseg jezikovnih tečajev razširil in se pripravljajo naslednji tečaji:

ANGLEŠKI JEZIK

1. Tečaj v obliki otroškega vrta za najmlajše, ki še ne hodijo v šolo ali pa obiskujejo začetne razrede osnovne šole. Pouk bo bolj igra ko šolsko učenje, torej igranje brez knjig. Otrok v tej dobi najraje posnema tuje glasove in si pravilno pravilno izgovarjanje tujega jezika.
2. Zabetniški tečaj za odrasle.
3. Nadaljevalni tečaj.
4. Konverzacijski tečaj in tečaj za dopisovanje.

FRANCOSKI, ITALJANSKI IN RUSKI JEZIK.

Vpisovanje v vse tečaje v gimnaziji je vsako dopoldne od 8.-12. pri tajnici gimnazije. Javite se lahko tudi pisмено.

Prvi sestanek zaradi dogovora dni, ur in knjig v sredo, 3. oktobra od 7. zvečer v gimnaziji, pritličje. Za angleški jezik učilnica II. B. za ostale jezike učilnica III. A.

VIHAR

Gospa Baudoin, premožna posestnica, je bila vdova. Imela je sina edinca in hotela ga je oženiti s kakšno bogato dedinjo, da bi tako le povečala svojo posest. Na nesrečo pa se je njen sin Louis zljubil v hčerko revnega ribiča, ki ni imel niti svojega čolna, in jo hotel poročiti. Vdova pa ni privoľila ne zlepa ne zgrda. V Normandiji so ljudje trmasti.

Boj je trajal vse leto in naposled je mati rekla: »Porochi jo, če že hočeš, ampak tvoja žena nam ni ne stopi pred oči, ti pa ne boš dobil od mene, dokler bom živa, niti groša.«

»Kakor vas je volja,« je odgovoril sin in se ozemlil.

Mimilo je pet let. Louis je živel bedno. Ribaril je s tasto. Ljubozen je premagala vse in mlada sta bila zadovoljna. Gospo Baudoin nikoli nista prosila pomoči. Če sta jo v nedejo po maši sreča-

la, sta jo pozdravila, to je pač dolžnost do staršev. Drugače pa ni bilo med njimi nobenih stikov. Gospo Baudoin jima tudi odzdravljala ni.

Nekoga dne je vihar razburkal morje in začel butati v okna.

Gospo Baudoin je živela sama s svojo služkinjo Anetto. In Anetta je sklenila roke in zatarnala:

»Kakšno divje vreme, gospa! Ubogi ljudje.«

»Kateri ljudje?« je vprašala vdova, hodeč po sobi.

»Za božjo voljo: starši tistih, ki so na morju, kateri neki!«

Gospa Baudoin je obstala in rekla suho: »Molči! Vzela je v roke šivanje in ker je bil dan oblačni, sedla k oknu.

Tudi Anetta je stopila k oknu, pritisnila čelo na lipo in gledala v razcefrane oblake. Ker je morala

molčati, je le včasih vzdihnila po tih: »Joi, Bretrandov dimnik se je zrušil! Oh, Sosed Chardon hiti na obalo! Pa je drugi... Kriste, nekaj se je zgodilo tam, ko teče toliko ljudi!«

»Klepetulja!« je zamrmrala vdova.

»Oh!« je naposled kriknila Anetta in udarila z ного ob tla. »Tako grdega vremena res še nisem doživela.«

Gospa Baudoin je odložila šivanje in se spet začela sprehatjati po sobi. Vihar je tulil z vso silo, kdaj pa kdaj je odjeknilo kričanje, okna so škepetala. Morje je moralo biti grozno razdviženo.

Vdova je stopila k Anetti: »No, ko si tako radovedna, natakni coklje pa pojdi pogledat.«

Anetta je bila v trenutku pripravljena. »Ko je že stopila čez prag, ji je rekla gospa Baudoin: »Priredi povedat kaj bo zvedela.«

Hodila je iz kota v kot s prekrižanimi rokami, stisnjenih ust. Mimilo je deset minut.

»Le kje trapa Anetta?«

Veter je sedaj pihal s podvojeno močjo: slišati ni bilo več nobenega glasu, le njegovo tuljenje. Pogled gospe Baudoin je nenado-

ma otrpnil: ustavil se je na otroku, ki je bil v kotu sobe. V normandijskih sobah se vse čuva in pusti na svojem mestu.

Sedaj je pa pred svetlo uzzra otroka, njegove svetle kodčke, polna lička in modre očke. Spominila se je njegovega čebjanja, smeha in nadčrov, ki so jih kovali ob njegovi zibki... Clovek je lahko Normandijec, lahko je bogat, trmoglav, kamnitega srca, ampak takje spomini ga le ganejo, kadar divja vihar.

»Kod je tava, ta Anetta?«

In gospa Baudoin je vzela z obealnika plašč in odšla zdoma. Ko je prečkala cesto, ji je množica zaprla pot. Ljudje so se gnetli okrog tih ribičev, ki so imeli premožene obleke, biatne čevlje in krvave roke in obraze.

Vdova je hipoma obstala in vprašala hrupavo: »Ali so se vrnilli?«

Eden od ribičev je namignil ostalima in odgovoril: »Da.«

Vdova je pohitela dalje. Neki možak se je ločil od ostalih in stekel za njo.

»Gospa Boudoin, kam greste, kam?«

»Tja dol,« je pokazala na morje.

Možak jo je zgrabil za glavič: »Cemu? Grdo vreme je, pojdit domov. Saj mi smo se vsi vrnili, mar ne?«

Gospa Baudoin mu je pogledala naravnost v oči: »Vsi?«

»Seveda!«

»Prizezite!«

Ribič se je zmedel. »No, tisti, ki niso pristali tukaj, se bodo izkrcali gotovo v Yportus, je rekel. Ali pa v Fécampu, nires?«

Vdova se mu je iztrgala in hotela dalje. Ribič jo je spet ustavil. Po ulici je s preplšenim obrazom prihajala Anetta.

»Ne, ne!« je zavpija, videč svojo gospodarico. »Nikar, gospa, ne pojdit tja!«

Starko je spreltel drget. Temno obličje je prebledelo, oči se široko razpre. Morala se je nasloniti na Anetto, sicer bi bila padla.

»To je moja krivda, moja krivda!« je ponavljala in zobje so ji škepetali.

Hoteli so jo odhajati v bližnjo hišo, Zavrnila je.

»Anetta,« je rekla, »hočem jih vrediti!«

Obe ženi sta odšli proti hiši, kjer je stanoval Louis Baudoin. Anetta je pritisnila kljuko in gospa Baudoin je stopila v dom.

Znotraj je bilo kakor v vseh ribiških hišah. Pod veliko mrovo zavese je zibka ločila dve posteljici. Mlada žena je sedela. Najmlajšega otroka je imela v naročju, starejša dva sta se ji oprjemala k rami. Obrazji so bili prestrašeni. Žena ni mogla zdoma, poslala je svoje starše, da zvedo, kaj je, sama je pa čakala. Vzmemirjenje je že povečalo njeno bolesto bledico, težko je dihala in iz oči so ji curele solze. Zagledala je na pragu tačo in postepala:

»Gospa...«

Starka je pohitela k nji: »Hčerkajka moja...«

Vzela je dvoje otrok v naročje, ju poljubila in lokala: »Ubogi malčki... moj bog, moj bog!...«

In solze so se ji ulile z vso silo. Nenadoma so odjeknili z ulice veseli zvikli. Vrata so se odprla. Na čelu skupine sorodnikov in prijateljev je vstopil Louis.

»Poglejte ga, pogledjte ga!«

Za hip so vsi obstali.

Potem je žena planila k možu, otroci k očetu. Le gospa Baudoin je stala ko kip. Zdajci jo je stin opazil. Odvrle je kapo, stopil proti nji in deval:

»Mati, moja mati!«

In mati ga je stisnila v objema.